

Yerel Yönetimler için Politika Rehberi:

Ne Eğitimde Ne İstihdamda
Olan Gençler

Yayın Yönetimi ve İdari Koordinasyon
İstanbul Planlama Ajansı – İPA Enstitü

Hazırlayanlar
İstanbul Planlama Ajansı – İPA Enstitü, İstatistik Ofisi ve
Sosyal Politikalar Merkezi

Tasarım Konsepti ve Yayın Kimliği
İstanbul Planlama Ajansı İletişim Koordinatörlüğü

Basım Yeri ve Tarihi
İstanbul, Eylül 2021

ISBN
978-625-7288-75-0
İstanbul Büyükşehir Belediye İştiraki Kültür A.Ş. yayınıdır.

İçerik

Şekil Listesi	05
Yönetici Özeti	06
Executive Summary	08
Giriş	10
Yöntem	16
Neet Gençlik Kentsel Çözüm Buluşması	17
Gençlerle Odak Grup Toplantıları	19
1. Çalışma Hayatı ve İş Gücü Piyasası Deneyimleri	19
2. İş Arama ve İşsizlik Deneyimleri	23
3. Geleceğe Dair Beklentiler	26
4. Güncel Beklentiler ve Talepler	28
Yerel Politika Düzeyinde Strateji Önerileri	29
Avrupa Şehirlerinde Yerel Yönetimlerin Uyguladığı İyi Örnekler	30
Barcelona	30
Edinburgh	33
Glasgow	34
Krakow	35
Londra	37
Rotterdam	40
Riga	41
Stockholm	42
Viyana	43
Sonuç ve Yerel Yönetimler İçin Politika Önerileri	44
Kaynakça	46

Şekil Listesi

- Şekil 1:** TÜİK, İş Gücü İstatistikleri (2020)
- Şekil 2:** 2011-2019 Yılları Arasında Değişen Avrupa Ülkeleri Neet Oranları
- Şekil 3:** Gençlik ve Spor Bakanlığı, Dünya Ülkeleri Gençlik Yaş Aralıkları (2017)
- Şekil 4:** OECD, 2019 Yılında Oecd Ülkeleri Arasında 15-19 Yaş Aralığında Neet Gençlerin Kadın-Erkek Oranı
- Şekil 5:** Habitat Derneği, 2019-2020 Yılları Arasında Türkiye'de Gençlerin Başka Bir Ülkeye Yerleşmeyi İsteme Nedenleri
- Şekil 6:** Barcelona Ergenlik Ve Gençlik Planı 2017-2021 (Görsel, <https://Ajuntament.barcelona.Cat/> Web Sitesinden Alınmıştır.)
- Şekil 7:** Barcelona Infojove Gençlik Dayanışma ve Bilgi Merkezi (Görsel, <https://espaijovegarcilaso.Org/pij/> Web Sitesinden Alınmıştır.)
- Şekil 8:** Belediye İkinci Fırsatlar Okulu (Görsel, https://www.Barcelona.Cat/infobarcelona/escuela-municipal-de-segundas-opportunidades-saca-buena-nota_1082576.Html Web Sitesinden Alınmıştır.)
- Şekil 9:** Edinburgh Garantisi (Görsel, <https://www.Edinburghguarantee.Org/> Web Sitesinden Alınmıştır.)
- Şekil 10:** Headstart Eylemi (Görsel, <https://www.London.Gov.Uk/what-we-do/volunteering-team-london-projects> Web Sitesinden Alınmıştır.)
- Şekil 11:** Rotterdam Gençlik Masası (Görsel, <https://jongerenloketregioamersfoort.Nl/wie-zijn-we/> Web Sitesinden Alınmıştır.)
- Şekil 12:** Proti Un Darı! (Görsel, <https://www.Lns.Lv/lat/?Doc=17417> Web Sitesinden Alınmıştır.)
- Şekil 13:** Jobbtorg (Görsel, <https://socialstod.Stockholm/vagen-till-jobb/ung-och-arbetslos-jobbtorg-stockholm-for-unga/> Sitesinden Alınmıştır.)
- Şekil 14:** Viyana Mesleki Eğitim Garantisi (Görsel, <https://engeniumstaffing.Com/blog/fles/degrees-are-good-but-so-are-social-skills.Html> Web Sitesinden Alınmıştır.)

Yönetici Özeti

Ne eğitimde ne istihdamda olan (NEET) gençlerin karşılaştıkları zorluklar uluslararası ölçekte önemi gün geçtikçe artan bir sorun haline gelmektedir. Ne eğitimde ne de istihdamda yer alan genç nüfusun toplumsal istikrarsızlık, uyum problemleri, suç oranlarının artması, sosyo-ekonomik zorluklar ve sosyal dışlanma gibi pek çok sorun açısından uzun vadede daha kırılgan ve yüksek risk içeren bir profile sahip olabileceği bilinmektedir.

Ne eğitimde ne de istihdamda yer alan genç nüfusun görünür kılınması, sorunlarına çözüm bulunması ve haklarının savunulması için ilk olarak bu grubun doğru tanımlanması gerekmektedir. NEET gençlerin karşılaştıkları zorlukların sadece alışlagelmiş işsizlik tanımlamaları çerçevesinde değerlendirilmemesi, istihdamın yanı sıra eğitimden kopma nedenlerine de eşit derecede önem verilmesi gerekmektedir.

Heterojen bir görünüme sahip olan ve bu nedenle farklı ihtiyaçlara gereksinim duyabilen NEET gençler arasında genç anneler, uzun zamandır işsiz olan eğitilmiş gençler, kayıt dışı çalışanlar, göçmenler, dezavantajlı gruplar ve engelli gençler bulunmaktadır. Bu nedenle NEET gençliğin sorunlarını geniş tanımlı bir genç nüfus işsizliği çerçevesinde değil, daha kapsamlı ve çok boyutlu olarak değerlendirmek gerekmektedir.

Bu doğrultuda hazırlanan *Yerel Yönetimler İçin Politika Rehberi: Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençler* başlıklı bu raporda

NEET gençlere ilişkin istatistiklere, Avrupa'nın önemli şehirlerinde hayata geçirilen iyi uygulama örneklerine, İstanbul Planlama Ajansı bünyesinde bulunan İPA Enstitü ve Sosyal Politikalar Merkezi'nin gerçekleştirdiği odak grup toplantılarının sonuçlarına ve İstanbul İstatistik Ofisi'nin yapmış olduğu *Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençler Araştırması ve Üniversite Mezunu Ev Gençleri Araştırması Raporu* verilerine yer verilmiştir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'in adrese dayalı nüfus kayıt sistemi (ADNKS) verilerine göre Türkiye'de 15-24 yaş arasında 12 milyon 893 bin 750 genç birey bulunmaktadır. Toplam nüfusun %15,4'ünü oluşturan genç nüfus içerisinde ne eğitimde ne istihdamda olan (NEET) gençlerin oranının %28,32'ye ulaştığı görülmektedir. Türkiye, bu oran ile OECD ülkeleri arasındaki en yüksek NEET oranına sahip ülke konumundadır. Türkiye'deki NEET gençlerin oranında görülen ve pandemi sürecinde daha fazla belirginleşen bu artış eğilimi eğitim ve istihdam alanında hızlı ve kalıcı çözümler bulunması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Raporda ön plana çıkan bir diğer husus Türkiye'de kadın genç nüfustaki NEET oranının erkeklere göre oldukça yüksek olmasıdır. Eğitimden uzaklaşan ve istihdamda yer almayan kadınların oranında görülen bu belirgin artışın en önemli sebebi ev işleri ve bakım sorumluluklarıdır. Bu durum, toplumsal cinsiyete yönelik farklılıkları gözeten politikaların uygulanmasını zorunlu kılmaktadır.

İPA Enstitü ve Sosyal Politikalar Merkezi'nin konunun öznesi olan gençler, uzmanlar, sivil toplum kuruluşu temsilcileri ve akademisyenlerle gerçekleştirdiği bir dizi odak grup toplantısında gençlerin mezun oldukları alanlarda iş bulamadıkları, bu nedenle mesleki kimlik kaybı yaşadıkları, kısa süreli ve geçici işlerde çalışarak hayatlarını sürdürmeye çalıştıkları anlaşılmıştır. Odak grup toplantılarında görüşlerini ifade eden yüksek lisans mezunlarının çalışma hayatına ilişkin aktardıkları deneyimleri, eğitim düzeyinin yükselmesi ile diplomanın değerinde yaşanan erozyonun engellenemediğine işaret etmektedir.

Gelecek kaygısı yaşayan ve kendilerini güvencesiz hisseden NEET gençlerin yaşadıkları sorunlara karşı kalıcı ve somut çözümler bulunabilmesi için dünya genelinde uygulanan politikaların analiz edilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda rapor kapsamında Barselona,

Edinburgh, Glasgow, Krakow, Londra, Rotterdam, Riga, Stockholm ve Viyana'da hayata geçirilen uygulamalara geniş yer verilmiştir. Avrupa'nın önde gelen bu şehirlerinde NEET sorununu çözmeye yönelik atılan adımlara bakıldığında gençlerin özerkliğine, eğitim ve çalışma olanaklarına ulaşmalarına önem verilmesinin yanı sıra projelerini geliştirmek isteyen girişimci gençlere araç ve kaynak sağlandığı görülmektedir.

NEET gençlerin yaşadıkları sorunlara karşı ulusal ölçekte politikaların üretilmesi bir zorunluluk olsa da gençlerin yerel yönetimleri ulaşılabilir ve seslerini daha çok duyurabilecekleri bir mecra olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu nedenle raporda NEET gençlerin sorunlarının çözümlerine ilişkin yerel yönetimlerin uygulayabileceği politikalara dair önerilere geniş yer verilmiştir.

Executive Summary

The challenges faced by young people who are not in employment, education or training (NEET) are becoming an increasingly important issue internationally. NEET young population may be more fragile and at-risk in the long run in terms of many problems such as social instability, adaptation problems, increased crime rates, socio-economic difficulties and social exclusion.

In order to make the NEET youth visible, to find solutions to their problems and to advocate for their rights, this group must first be defined correctly. The difficulties faced by NEET youth should not be evaluated only within the framework of conventional definitions of unemployment; the reasons for leaving education as well as employment should be given equal importance.

NEET youth is a heterogeneous group including young mothers, long-term unemployed educated youth, informal workers, immigrants, vulnerable groups and youth with disabilities; therefore they may have different needs. For this reason, it is necessary to evaluate the problems of NEET youth with a comprehensive and multidimensional perspective, rather than within the framework of youth unemployment.

In this report, entitled "The Policy Guide for Municipalities: Youth in Neither Education nor Employment" presents statistical data on NEET youth, best policy practices implemented in major European cities, the results of the focus group meetings held by the Institute Istanbul and Social Policies Center and the research reports and data of

the Istanbul Statistics Office on this subject are included under the Istanbul Planning Agency.

According to the address-based population registration system of Turkish Statistical Institute, there are 12.893.750 young individuals between the ages of 15-24 in Turkey that constitutes 15.4% of the total population. The ratio of young people who are neither in education nor in employment has reached 28.32%. With this rate, Turkey has the highest NEET ratio among OECD countries. The increasing trend of NEET youth in Turkey, which became more evident during the pandemic, reveals that immediate and permanent solutions should be found in the field of education and youth employment.

Another critical point in this report is the fact that the NEET rate among young women in Turkey is quite high compared to the young men. Domestic labour and care responsibilities of young women due to the traditional gender roles are the most important reason for the significant difference. This situation underlines the necessity of gender equality policies in this field.

In a series of focus group meetings held by the Institute Istanbul and Social Policies Centre with young people, experts, representatives of civil society organizations and academics, it has been determined that young people cannot find a job in their fields of education, they lose their professional identity and try to maintain their lives by working in short-term and temporary jobs.

The experiences of young people with master degrees who expressed their views in the focus group meetings about working life indicates that the decrease in the value of education cannot be prevented with the increase in the level of education.

In this report, the policies implemented around the world are also analysed in order to explore the permanent and concrete solutions to the problems faced by NEET youth. In this direction, the applications implemented in Barcelona, Edinburgh, Glasgow, Krakow, London, Rotterdam, Riga, Stockholm and Vienna are presented within the scope of the report. When we

look at the steps taken in these leading European cities, it is seen that young people are provided with resources to develop their projects, while their autonomy, the access to education and employment opportunities are prioritised.

Although it is a necessity to produce policies on a national scale for the problems that NEET young people experience, it is understood that young people see local governments as a medium. For this reason, the suggestions on policies that local governments can implement to solve the problems of NEET youth are given wide coverage in this report.

Giriş

İstihdam, eğitim veya öğretimde olmayan kişilere atıfta bulunan bir kısaltma olan NEET (Not in Education, Employment or Training) bireysel olarak haklardan mahrum kalma, yoksulluk ve sosyal dışlanmaya; makroekonomik ölçekte ise gençlerin üretken kapasitesinin kullanılmamasına veya kaybına işaret etmektedir. İş gücünden ve eğitimden dışlanan gençlerin sayısındaki artışı sadece gençleri ilgilendiren bir konu olarak değil, toplum üzerinde ekonomik, psikolojik ve sosyolojik etkileri olan bir sorun şeklinde değerlendirmek gerekmektedir.

Tüm dünyanın COVID-19 salgını nedeniyle derin bir sosyal, politik ve ekonomik değişim sürecinden geçtiği ve gençlerin bu süreçten en fazla etkilenen kesimlerden biri olarak zorlu ve öngörülemez bir gelecekle karşı karşıya olduğu görülmektedir. Türkiye'de

ise ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin oranında ciddi bir artışın olduğu gözlemlenmekte ve özellikle salgın sürecinde gençlerin savunmasızlığının çarpıcı boyutlara ulaştığı anlaşılmaktadır.

Türkiye'de TÜİK'in adrese dayalı nüfus kayıt sistemi (ADNKS) verilerine göre 15-24 yaş arasında 12 milyon 893 bin 750 genç birey bulunmaktadır. Bu genç nüfus, toplam nüfusun %15,4'ünü oluşturmaktadır. **2020 yılı verilerine bakıldığında ise Türkiye'nin %15,4'ünü oluşturan genç nüfus içerisinde ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin oranının %28,32'ye ulaştığı görülmektedir.**¹

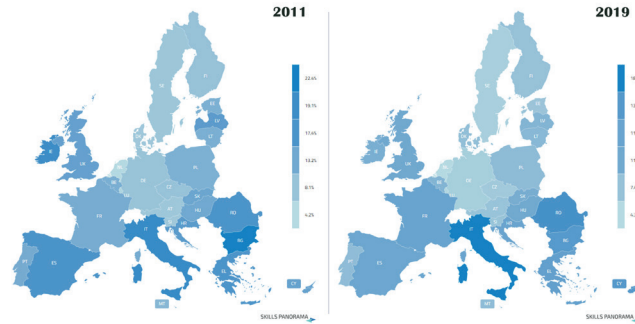
	İş gücüne katılım oranı (%)	İşsizlik oranı (%)	Ne eğitimde ne istihdamda olanların oranı (%)	İstihdam oranı (%)
Kadın	27,5	30,3	35,7	19,2
Erkek	50,1	22,6	21,2	38,8
Toplam	39,1	23,5	28,3	29,2

Şekil 1: TÜİK, İş gücü İstatistikleri (2020)

¹ "İstatistiklerle Gençlik, 2020", Türkiye İstatistik Kurumu, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Youth-in-Statistics-2020-37242> [15.06.2021]

OECD ülkeleri genelinde bir değerlendirme yapıldığında ortalama olarak 18-24 yaş arası genç yetişkinlerin %14'ünün NEET olduğu anlaşılmaktadır. Dünya ölçeğinde %20 ve daha fazla oranda NEET gençlerin bulunduğu ülkelerin başında ise **Türkiye, Arjantin, Brezilya, Güney Afrika, İtalya, Kolombiya, Kosta Rika, Meksika, Şili ve Yunanistan** gelmektedir. Avrupa'daki oranlara

bakıldığında 2011-2019 yılları arasında NEET gençlerin oranının %13'ten %10'a düştüğü gözlemlenmektedir. **Türkiye'de ise 30 yaş altı NEET oranının %30'a yaklaştığı ve bu oran ile OECD ülkeleri arasında 1. sıraya yerleştiği görülmektedir.**²

Şekil 2: 2011-2019 yılları arasında değişen Avrupa ülkeleri NEET oranları³

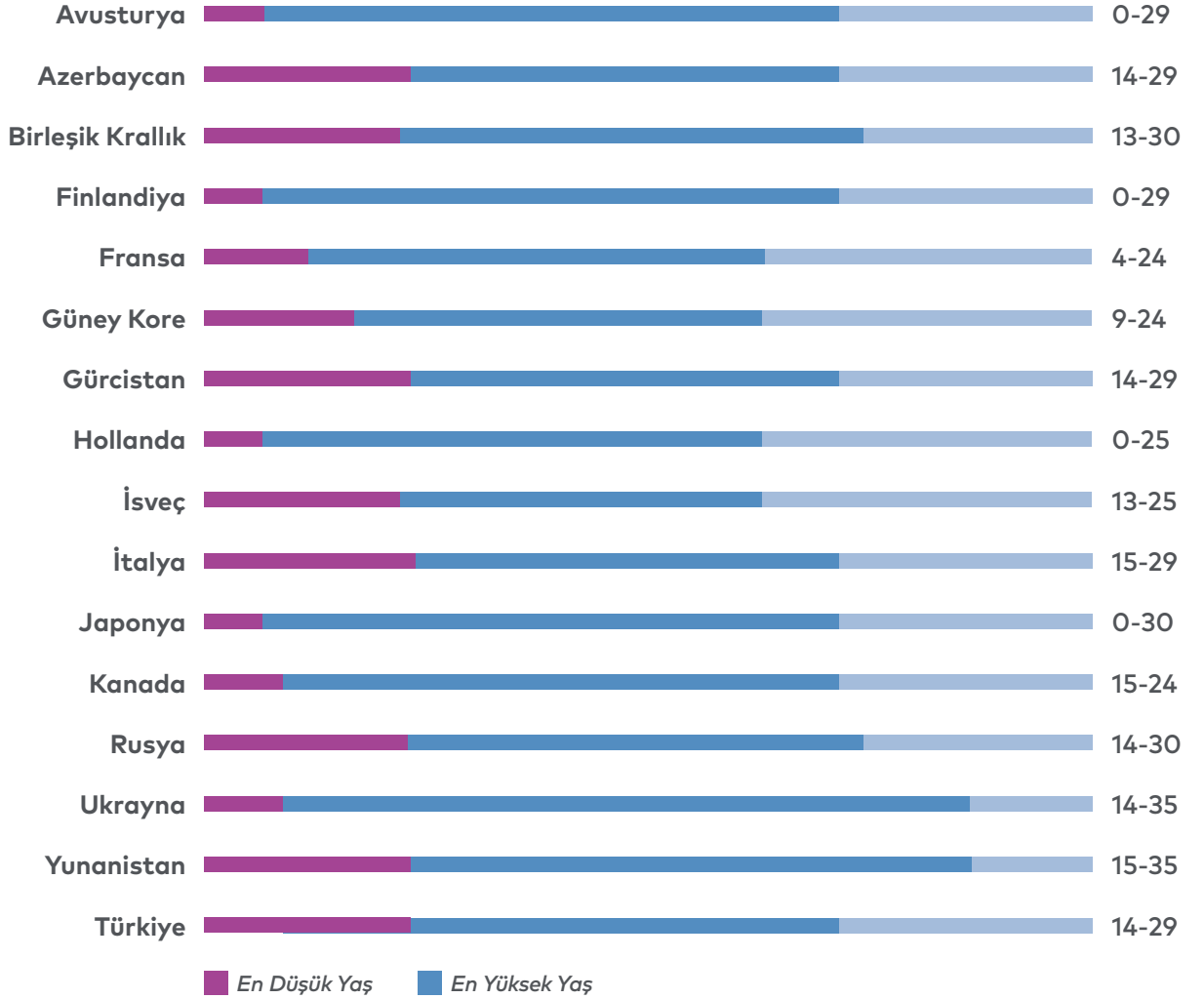
NEET gençlerle ilgili olan araştırma ve çalışmalara bakıldığında yaş aralığındaki farklılıkların gözden kaçırılmaması gerekmektedir. EUROSTAT ve OECD, 15-29 yaş arasındaki kişileri genç sınıfında değerlendirirken, Dünya Bankası 15-24 yaş aralığını genç olarak tanımlamaktadır. Fakat bu kurumların çalışmalarında da farklı yaş aralıklarını kapsadıkları görülmektedir.⁴

Birçok kurum çalışmalarında 18 yaş altı gençleri dâhil etmemekte ve bazı çalışmalarda ise 34 yaş üst sınır olarak belirlenmektedir. Dünya ülkelerinde değişiklik gösteren gençlik yaş aralıkları da bu farklılıkları etkilemektedir. Bu bağlamda yapılan araştırmalar, elde edilen veri setleri ve sonuçlar farklılık göstermektedir.

² "Education at a Glance 2020: OECD Indicators", OECD, <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/bd3a6fb1-en/index.html?itemId=/content/component/bd3a6fb1-en> [15.06.2021]

³ "Young Persons Neither in Employment nor Education or Training (NEET)", Skills Panorama, <https://skills Panorama.cedefop.europa.eu/en/dashboard/young-persons-neither-employment-nor-education-or-training-need?year=2019&country=EU#1>. [15.06.2021]

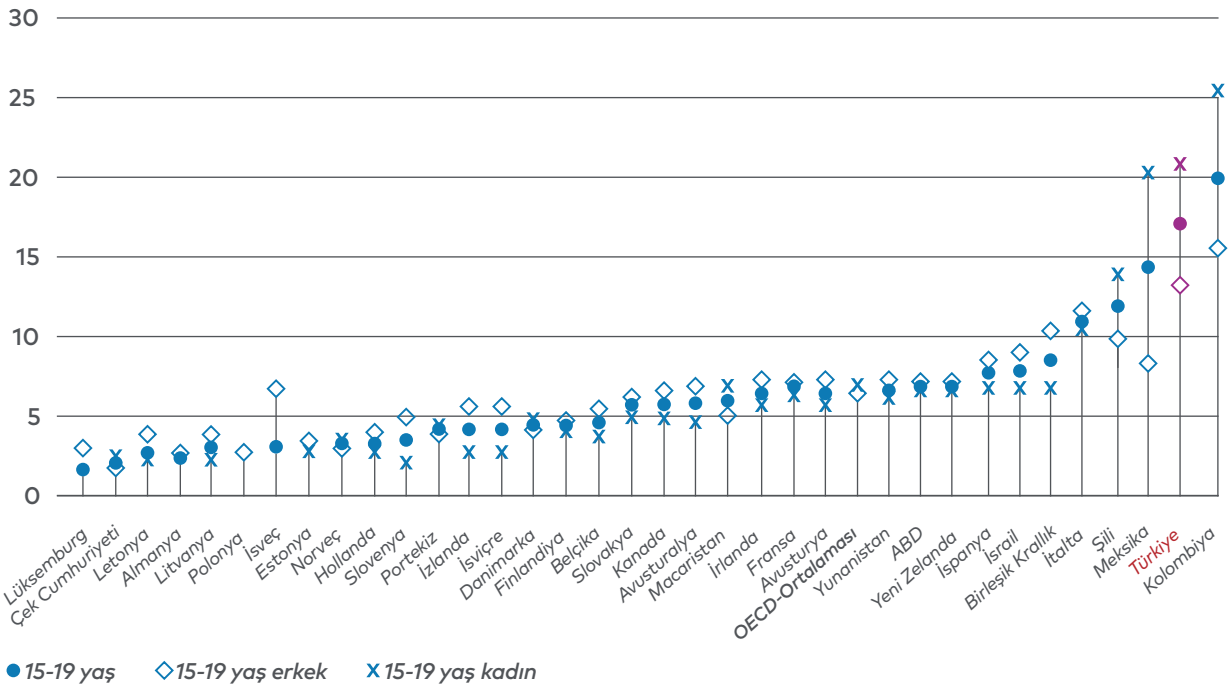
⁴ "Harnessing the Power of Youth: An Analysis of Youth Not-in-Employment, Education or Training (NEET) in Turkey and Policies and Civil Society Models that Promote Active Youth Engagement", Development Analytics, <https://www.developmentanalytics.org/harnessing-the-power-of-youth> [16.06.2021]

Şekil 3: Gençlik ve Spor Bakanlığı, Dünya Ülkeleri Gençlik Yaş Aralıkları (2017)

Türkiye'de NEET gençler arasında kadın-erkek dağılımına bakıldığında ise **kadınların oranının %75'e ulaştığı** ve bu verinin esasında toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dair önemli bir ipucu verdiği görülmektedir.⁵ 15-19 yaş arası genç nüfus incelendiğinde 2017 yılı itibariyle 500 bin genç erkeğin ve 780 bin genç kadının, toplamda ise 1,3 milyon gencin ne eğitimde ne istihdamda yer almadığı tespit edilmiştir.

Eğitimden uzaklaşan ve istihdamda yer almayan kadınların oranında görülen bu belirgin artışın en önemli sebebi ev işleri ve bakım sorumluluklarıdır.⁶ Buna bağlı olarak genç erkek ve genç kadınların yaşadıkları sorunların birbirinden farklı olduğu, NEET kadınların büyük bir kısmının NEET erkeklerle kıyasla kamusal alanda daha az yer aldığı görülmektedir.

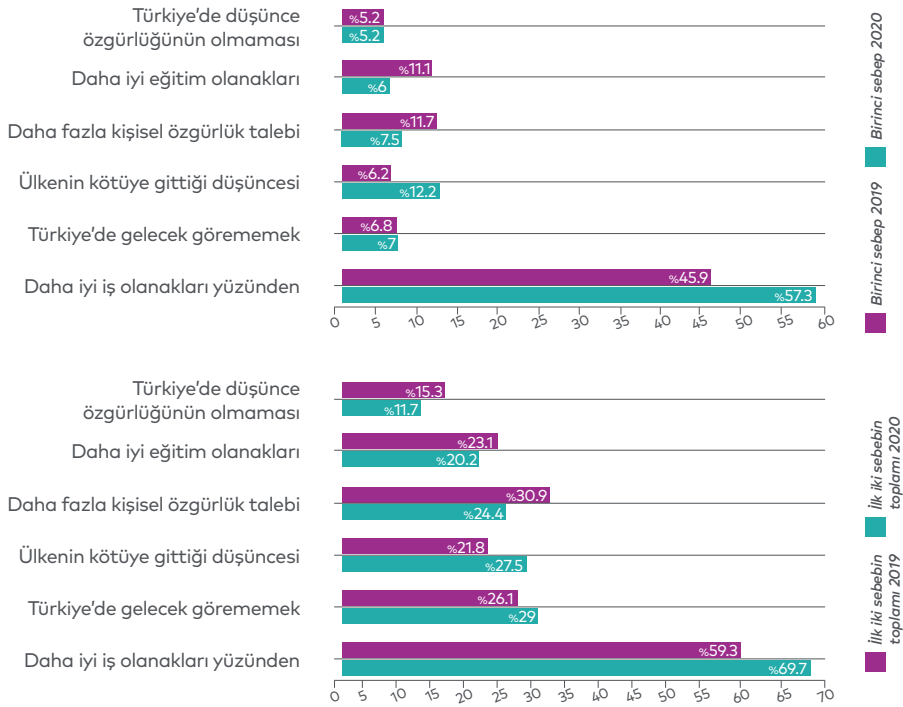
Şekil 4: OECD, 2019 yılında OECD Ülkeleri arasında 15-19 yaş aralığında NEET gençlerin kadın - erkek oranı

⁵ "Harnessing the Power of Youth: An Analysis of Youth Not-in-Employment, Education or Training (NEET) in Turkey and Policies and Civil Society Models that Promote Active Youth Engagement", Development Analytics, <https://www.developmentanalytics.org/harnessing-the-power-of-youth> [16.06.2021]

⁶ "15-19 Yaş Aralığındaki 1,3 Milyon Genç Ne Eğitimde Ne İstihdamda", BETAM, <https://betam.bahcesehir.edu.tr/wp-content/uploads/2019/05/ArastirmaNotu242.pdf> [17.06.2021]

Türkiye'de gelecek kaygısını ve yaşam algısını konu edinen araştırmalara bakıldığında gençlerin **%86,3'ünün "bir tanıdığı olmadan Türkiye'de iş bulmanın zor olduğunu"** düşündüğü, **%52,9'unun ise "Türkiye'de iyi eğitim alanların iyi yaşam sürdürdüğü" fikrine katılmadığı** ve bu şekilde düşünenlerin oranının **ilkokul mezunu olan gençlerde %76,5'e ulaştığı** görülmektedir.⁷ *Türkiye'de Gençlerin İyi Olma Hali Araştırması* verileri incelendiğinde ise gençlerin en fazla **"daha iyi iş olanakları"** bulma amacıyla başka bir ülkeye yerleşmek istedikleri anlaşılmaktadır.

Farklı bir ülkeye yerleşmek isteyen gençlerin oranının 2019 yılında %45,9 iken 2020'de %57,3'e ulaşması, üzerine düşünülmesi gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.⁸ İstanbul İstatistik Ofisi'nin Mart 2021 tarihli çalışması da benzer şekilde gençlerin %75'inin yurt dışında çalışmak istediğini ve bu oranın her geçen yıl yükseldiğini ortaya koymaktadır. Bu çalışmada yer alan verilere göre, **Türkiye'de gençlerin neredeyse dörtte üçü ülke dışında daha iyi iş olanaklarına sahip olacağını düşünmektedir.**

Şekil 5: Habitat Derneği, 2019 – 2020 Yılları Arasında Türkiye'de Gençlerin Başka Bir Ülkeye Yerleşmeyi İsteme Nedenleri⁹

İstanbul İstatistik Ofisi'nin Mayıs 2021 tarihinde yayınlanan ve üniversiteden en az 2 sene önce mezun olan 25-34 yaş arası gençlere yönelik olarak yaptığı *Üniversite*

Mezunu Ev Gençleri Araştırması Raporu verilerine baktığımızda da benzer sonuçlar görülmektedir.

⁷ "Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençler Araştırması", İstanbul İstatistik Ofisi, https://mediabox.ibb.gov.tr/api-file/wp-content/uploads/2021/04/ipa_Ne_Egitimde_Ne_Istihdamda_Olan_Gencler_Arastirmasi.pdf [17.06.2021]

⁸ "Türkiye'de Gençlerin İyi Olma Hali Araştırması Özet Bulgular 2020", Habitat Derneği, <https://habitatdernegi.org/wp-content/uploads/genclerin-iyi-olma-hali-arastirmasi-3-rapor-ozeti.pdf> [17.06.2021]

⁹ "Türkiye'de Gençlerin İyi Olma Hali Araştırması Özet Bulgular 2020", Habitat Derneği, <https://habitatdernegi.org/wp-content/uploads/genclerin-iyi-olma-hali-arastirmasi-3-rapor-ozeti.pdf> [17.06.2021]

Gençlerin %87,3'ü işsiz olmasını önemli yerlerde tanıdıkları olmamasına bağlarken, %84,6'sı bir imkan verildiği takdirde yurt dışında çalışmak istediğini belirtmektedir. Araştırmada ortaya çıkan diğer önemli bir veri ise **üniversite mezunu gençlerin %65,7'sinin bir seneden uzun bir süredir iş aramasıdır.**¹⁰ Üniversite mezunu gençlerin iş bulamamaları ve iş bulmaya yönelik umutlarının oldukça düşük olması Türkiye'de genç işsizlik sorununun farklı boyutlarda ele alınması gerektiğinin önemli bir göstergesidir.

Gençlerin öğrenim hayatını tamamladıktan sonra iş hayatına katılamamalarının pek çok sebebi bulunmaktadır. Bununla birlikte, bir gencin NEET olmasında aile geçmişi, okul yaşamında edindiği kazanımlar ve davranış biçimlerinin yanı sıra farklı birçok faktör belirleyici olmaktadır. Bazı gençler zorluklara rağmen başarılı olurken, birçoğu için söz konusu etkenler büyük bir engele dönüşebilmektedir. Bu faktörler ne kadar karmaşık, riskli ve fazla ise genç bir kişinin bir yıldan daha uzun süre NEET olma olasılığının o kadar yüksek olacağı tahmin edilmektedir.

Aile geçmişiyle ilgili faktörlere¹¹ baktığımızda şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır;

- Düşük gelirli hanelerden gelen gençlerin eğitimde ya da istihdamda olmama olasılığı daha yüksektir.
- Ebeveynlerin istihdam durumu ve mesleği, gençlerin eğitime yönelik tutumlarını etkilemektedir. Ebeveynlerin çalışmadığı hanelerde yaşayan gençlerin en az bir ebeveynin çalıştığı hanelerde yaşayan gençlere kıyasla istihdam, eğitim ve öğretimde bulunmama olasılığı daha fazladır. Ebeveynlerin çalıştığı hanelerde bulunan 16-18 yaş grubundaki gençlerin %87'sinin eğitim

ve öğretimde yer aldığı tespit edilmiştir.

- Eğitim ve nitelikler hakkında daha az bilgiye sahip olan ebeveynlerin çocuklarının NEET grubunda olma olasılığı daha yüksektir.

Nelson ve O'Donnel (2012), tarafından hazırlanan araştırmada, NEET yaklaşımlarının ulusal politika düzeyinde makroekonomik stratejiler, yerel yönetim düzeyinde stratejiler, programlar düzeyinde stratejiler ve okul düzeyinde stratejiler olmak üzere dört başlıkta değerlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir.¹²

Bu rapor kapsamında, yerel yönetim düzeyinde NEET gençlere yönelik uygulanabilecek stratejilere ve politikalara odaklanılacaktır. Yerel yönetimler katılımcılık açısından gençlerin seslerini duyurmak istedikleri ve ulaşılabilir buldukları önemli bir mecra niteliğindedir. Bu bağlamda, NEET gençliğin yaşadığı zorlukların yerel yönetimler tarafından ele alınması önem taşımaktadır.

Türkiye'nin çalışabilir nüfus oranıyla demografik fırsat penceresi dönemi içinde olduğu ancak NEET gençlerin oranındaki artışa bakıldığında bu avantajın ülke açısından fırsata dönüştürülemediği ve gerekli yatırımların yapılmadığı görülmektedir. Türkiye'de genç nüfusun potansiyeli göz önünde bulundurulduğunda bu potansiyelin yarattığı avantajların kaliteli bir eğitim ve istihdam fırsatları çerçevesinde değerlendirilmesinin oldukça önemli olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda tüm vatandaşlar için ulusal ve yerel ölçekte eşit ve kapsayıcı politikaların üretilmesi, eğitim ve istihdam alanında stratejiler geliştirilmesi ve kayıp bir neslin oluşmaması için gerekli önlemlerin alınması elzem görülmektedir.

¹⁰ "Üniversite Mezunu Ev Gençleri Araştırması Raporu", İstanbul İstatistik Ofisi, <https://www.ipa.istanbul/yayinlar/indir/31> [17.06.2021]

¹¹ John Copps, Sarah Keen, "Getting Back on Track: Helping Young People not in Education, Employment or Training in England", New Philanthropy Capital, https://www.thinknpc.org/wp-content/uploads/2018/07/Getting_back_on_track.pdf [17.06.2021]

¹² Julie Nelson, Lisa O'Donnell, "Approaches to Supporting Young People Not in Education, Employment or Training: a Review", NFER Research Programme, <https://www.nfer.ac.uk/publications/rsrn01/rsrn01.pdf> [17.06.2021]

Yöntem

İstanbul Planlama Ajansı tarafından yürütülen *Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençler* araştırması çerçevesinde 30 Nisan-11 Haziran 2021 tarihleri arasında İPA Enstitü ve Sosyal Politikalar Merkezi tarafından konunun uzmanlarını ve öznelerini ayrı ayrı bir araya getiren bir dizi odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir.

İPA Enstitü tarafından 30 Nisan 2021 tarihinde çevrim içi olarak düzenlenen *NEET Gençlik Kentsel Çözüm Buluşması* kapsamında NEET gençlik alanında aktif olarak çalışmalarını sürdüren uzmanlar bir araya getirilmiştir. Bu odak grup toplantısına 7'si kadın, 8'i erkek olmak üzere; 3 akademisyen, 7 sivil toplum kuruluşu temsilcisi, 1 TBMM danışmanı ve İBB Gençlik ve Spor Müdürlüğü'nden 4 sorumlu katılmıştır. Bu kapsamda konu ile ilgili çalışmalar yapan ya da halihazırda araştırmalarını sürdüren uzmanlar ile İstanbul İstatistik Ofisi tarafından hazırlanan *Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençler Araştırması Temel Bulgular (Mart 2021)* raporunun ortaya koyduğu veriler tartışılmış, NEET literatürü üzerine durularak konuyla ilgili yapılacak araştırmaların örneklemini oluşturmada dikkat edilecek hususlar belirlenmiş, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin yürütmekte olduğu çalışmalar paylaşılarak geliştirilebilir ve uyarlanabilir uygulamalar incelenmiş, politika ve hizmet önerileri ele alınmıştır.

Sosyal Politikalar Merkezi tarafından 31 Mayıs-11 Haziran 2021 tarihleri arasında hedefi çalışmayan ve eğitimini sürdüremeyen veya tamamlamış gençlerin sorunlarını dinlemek, ihtiyaçlarını belirlemek ve belirlenen sorunların çözümüne yönelik politika önerileri

geliştirmek olan üç odak grup görüşmesi ve bir yüz yüze görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelere toplam 27 genç katılmıştır. Bu gençlerin 11'i kadın, 16'sı erkektir. Farklı yaş grupları ve eğitim seviyelerine göre tasarlanan odak grup görüşmelerine katılan gençlerin 26'sı 20 ile 29 yaş arasındadır. Görüşmelere katılan bir kişi ise 31 yaşında olduğunu belirtmiştir. Odak grup çalışmasına katılan gençlerin 11'i lise mezunu, 1'i ön lisans, 8'i lisans, 7'si ise yüksek lisans mezunudur. Yüksek lisans mezunları arasında doktora eğitimini sürdüren 2 kişi bulunmaktadır.

Odak grup görüşmelerine katılan gençlerin tamamı, İBB yönetimi tarafından İstanbul'un farklı ilçelerinde hizmet veren Bölgesel İstihdam Ofisleri'ne başvuru yapan kişilerdir. Diğer bir ifadeyle, katılımcıların tamamı aktif olarak iş aramaktadır. Odak grup görüşmelerinde katılımcılara sırasıyla çalışma ve iş gücü piyasası deneyimleri, iş arama ve işsizlik süreçleri, geleceğe dair beklentileri ve talepleri üzerine sorular yöneltilmiştir. Görüşme boyunca katılımcıların onayı ile ses kaydı alınmış ve düzenli not tutulmuştur.

Düzenlenen odak grup çalışmalarına ek olarak Nisan-Mayıs 2021 tarihleri arasında İPA Enstitü tarafından Türkiye'de yerel yönetimlere ilham olabilecek dünya şehirlerinde yerel yönetimlerin yürüttüğü ya da yerel yönetimlerle ortak yürütülen örnek uygulamaların taraması yapılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda Barcelona, Edinburgh, Glasgow, Krakow, London, Rotterdam, Riga, Stockholm ve Viyana olmak üzere 9 şehrin uygulamaları ve faaliyetlerine raporda kapsamlı olarak yer verilmiştir.

NEET Gençlik Kentsel Çözüm Buluşması

İPA Enstitü tarafından 30 Nisan 2021 tarihinde çevrim içi olarak düzenlenen *NEET Gençlik Kentsel Çözüm Buluşması* başlıklı odak grup toplantısına gençlik alanında çalışmalarını sürdüren uzmanlar, sivil toplum kuruluşu temsilcileri, akademisyenler ve İBB temsilcileri katılmıştır.

Toplantıda ilk olarak NEET gençliğin yaşadığı zorlukların arka planında yer alan faktörler irdelenmiş ve bu faktörler arasında yoksulluk sorununun ön plana çıktığı görülmüştür. Konuyla ilgili yapılan bazı araştırmaların sonuçlarının değerlendirildiği toplantıda, NEET olmayan gençlerin çalışan yoksullara dönüştüğü ve bu durumun özne olarak var olmaya çalışan genç bireylerin otonomisini fazlasıyla etkilediği öne sürülmüştür. Bununla birlikte, NEET olma halinin ve yoksulluğun beraberinde getirdiği aileye bağımlı olma durumunun gençlerin yaşam biçimine ve bilhassa oy verme tercihlerine yansıdığı vurgulanmıştır. Bu noktada gençlerin seslerini daha çok duyurabileceklerini ve ulaşılabilir olduğunu düşündükleri için yerel yönetimlerin desteğini daha çok beklediği ifade edilmiştir. Bu nedenle, NEET gençliğin yaşadığı zorlukların yerel yönetimler tarafından ele alınmasının önem taşıdığı ancak, bu yönde politikalar geliştirilirken gençlerin homojen bir grup olduğu varsayımı ile hareket edilmesinin yanıltıcı olabileceği veya uygulanan politikaların yüzeysel kalabileceği belirtilmiştir.

NEET olma halinin esasında bir sonuca işaret ettiğini ve NEET gençlerin 0-6 yaş arası çocukluk dönemine dikkat edilmesi gerektiğini vurgulayan katılımcılar, bu yaş aralığına yönelik destek hizmetlerinin

aksaması durumunda ilerleyen yıllarda söz konusu yaş grubunun NEET olma olasılığının artacağını öne sürmüştür.

Gençlerin yaşam algısının ve gelecek kaygılarının da ele alındığı bu toplantıda Türkiye’de yaygınlaşan ve kanıksanan patronaj sistemi nedeniyle gençlerin liyakat ölçüsünde iş bulamayacaklarını ve kurumların mevcut sorunlara karşı politika üretemeyeceğini düşündükleri belirtilmiştir. Bu nedenle, gençlerin iyi olma (well-being) haline yönelik çalışmaların NEET gençler konusundan ayrıştırılarak ele alınması gerektiği vurgulanmış ve bu çerçevede ulaşım imkânları, uygun ve kaliteli gıdaya erişim ve internet erişimi gibi konularda atılacak somut adımların gençlerin iyi olma hallerine yansıtacağı ifade edilmiştir.

Üniversite mezunu gençlerin karşılaştıkları zorlukların da değerlendirildiği toplantıda gençlerin mezun oldukları alanda iş bulamamaları nedeniyle mesleki kimlik kaybı yaşadıkları ve bu durumun geleceğe dair umutsuzluğun ve iş hayatına dair beklentilerin azalmasında önemli bir rol oynadığı ifade edilmiştir. Bununla birlikte, gençlerin boş zamanlarını verimli bir şekilde değerlendiremedikleri, kısa süreli ve geçici işlerde çalışarak deneyim kazanmaya çalıştıkları belirtilmiştir.

Odak grup toplantısında ön plana çıkan bir diğer husus genç erkekler ile genç kadınların yaşadıklarının ve sorunlarının birbirinden

farklı olduğu gerçeğidir. Kadınların ücret düzeyinin düşük olması, izin almakta yaşadıkları sorunlar ve iş yerinde maruz kaldıkları emek sömürüsü nedeniyle ev içi emek ve bakım işlerini üstlenerek ev ekonomisine daha çok katkı sunacağına inandıkları ve bu nedenle kamusal alanda daha az görünür oldukları anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda katılımcılar, hem politika geliştirme hem de veri üretme açısından genç kadınlar ve genç erkekler arasındaki farklılıkların gözetilmesini önermiştir.

Gençlerle Odak Grup Toplantıları

Sosyal Politikalar Merkezi tarafından 31 Mayıs-11 Haziran 2021 tarihleri arasında lise, lisans ve yüksek lisans mezunu olmak üzere 3 grupta, İBB Bölgesel İstihdam Ofisleri'ne başvurmuş ve iş arayan gençlerle yüz yüze odak grup toplantıları düzenlenmiştir. Bu odak gruplar aracılığıyla konunun öznelinin deneyimleri dinlenerek dikkat edilmesi gereken hususlar, mevcut sistemdeki sorunlar ve geliştirilmesi gereken politikalar tespit edilmeye çalışılmıştır.

Gençlerle yapılan odak grup toplantılarında

öne çıkan konular dört başlık altında toplanmıştır:

1. Çalışma Hayatı ve İş Gücü Piyasası Deneyimleri
2. İş Arama ve İşsizlik Deneyimleri
3. Geleceğe Dair Beklentiler
4. Güncel Beklentiler ve Talepler

Sıralanan başlıklar altında gençlerin deneyimleri aktararak tespit edilen sorunlara ve geliştirilebilecek çözümlere yer verilmiştir.

1. Çalışma Hayatı ve İş Gücü Piyasası Deneyimleri

Gençlerin çalışma hayatına ve iş gücü piyasasına dair aktardıkları deneyimlere ilişkin detaylar eğitim seviyesine göre önemli farklılıkların oluştuğunu göstermektedir. Odak grup toplantısına katılan 11 lise mezunu genç arasında bulunan bir kişi lojistik şirketine ürün yerleştirme ve nakliye işlerinde çalıştığını fakat ayrılmak istediğini, bir kişi kombi tamir işinde çalıştığını ve diğer bir kişi ise internet üzerinden aldığı siparişlerle spor aletleri tamiri yaptığını ve kayıt dışı çalıştığını ifade etmiştir. Lise mezunu gençlerde geçici ve/veya kayıt dışı işlerde çalışma sıklıkla karşılaşılan bir durumdur.

Lise mezunlarının çalışma hayatı deneyimlerine ilişkin verdikleri cevaplar hemen hemen hepsinin belirli bir süre geçici ve kayıt dışı işlerde çalıştığını göstermektedir.

Öte yandan lise mezunları arasında bir gün bile sigortalı çalışmamış iki katılımcı yer almıştır. Biri hariç lise mezunlarının tamamı daha önce çalıştıkları işleri "güvencesiz" ve "her an işten çıkarılabilecekleri" işler olarak tarif ederken uzun çalışma saatleri, düşük ücretler ve ağır çalışma koşullarından şikâyetçi olduklarını belirtmişlerdir. Endüstri meslek lisesi mezunu bir katılımcı ise askerlik nedeniyle nakliyat firmasındaki işinden ayrıldığını, eski işinden memnun olduğunu fakat pandemi nedeniyle bu işe geri dönemediğini belirtmiştir. Ayrıca iki kadın katılımcı ise bulabildikleri takdirde fabrika işçiliği, ofis temizliği ve servis elemanı gibi gündelik işlere gittiklerini ifade etmiştir.

"Hijyen yok, sigorta yok, saatlerce ayaktasınız... İşçi mi aliyorlar, köle mi?"

Katılımcılar tarafından pandemi koşullarında çalışma saatlerinin arttığı ve ücretlerin daha da düştüğü ortak bir şekilde vurgulanmıştır. Bulabildiği takdirde fabrikalarda gündelik işlere gittiğini ifade eden bir kadın katılımcının şu sözleri dikkat çekicidir: *"Geçtiğimiz günlerde karton bardak üreten bir fabrikada gündeliğe gittik kardeşimle beraber. Mesai sabah 8, akşam 10 verdikleri ücret ise günlük 140 lira. Hijyen yok, sigorta yok, saatlerce ayaktasınız... İşçi mi alıyorlar, köle mi? Bu koşullarda nasıl çalışabilirsiniz ki? Ne ara dinleneceksiniz? Ne ara ailenizle vakit geçireceksiniz? Ne ara kendinize zaman*

ayıracaksınız? Kız kardeşim 17 yaşında fakat onu da aynı koşullarda çalıştırıyorlar. Kimsenin umurunda değil."

Toplantının tanışma bölümünde bir lojistik şirketine çalıştığını fakat ayrılmak istediğini belirten katılımcı pandemi döneminde iş bulunduğunu ve asgari ücretten düşük maaş aldığını ifade etmiştir. Aynı esnada bir kadın katılımcı da bahsi geçen firmada daha önce çalıştığını, ücretlerin düşük, koşulların çok ağır olduğunu ve bu şirkette gençlerin "öğütüldüğünü" belirtmiştir.

Pandemi nedeniyle ortağıyla birlikte işlettiği telefon tamircisi dükkânı iflas eden bir erkek katılımcı ise özel güvenlik sınavlarına hazırlandığını ve artık tek hedefinin "düzenli" bir işe girmek olduğunu belirtmiştir. Daha önce yemek sektöründe servis elemanı olarak çalışan bir kadın katılımcı da özel güvenlik sertifikasının olduğunu fakat sertifikasının sadece "silahsız" güvenlik işleri için geçerli olması nedeniyle iş bulamadığını belirtmiştir. Her iki katılımcı da özel güvenlik olmayı her yaşta yapabilecekleri, düzenli ve kısmen daha güvenceli bir iş olarak tanımlarken, bu işin "maaş ve koşullar" açısından hizmet sektöründeki birçok işten iyi olduğunu ifade etmiştir.

Bu örnek çerçevesinde lise mezunu gençlerin tamamının hizmet sektöründeki işlerden açıkça memnuniyetsiz olduğu görülmektedir. Üniversite eğitime sahip olmadıkları için kamu sektöründe çalışmak gibi bir hedefi olmayan bu gençlerin ortak özlemini bir erkek katılımcı oldukça yalın bir şekilde ifade etmiştir: *"Sadece düzgün bir iş istiyoruz. Giriş çıkış saatleri belli olan, her an atılma korkusu duymadığımız, maaş elimize geçince utanmayacağımız düzgün bir iş."*

"Üniversite mezunu olarak bir süpermarkette bile iş bulamamış oldum."

Ön lisans mezunu katılımcıyla beraber toplam 9 kişiden oluşan lisans mezunu odak grup içerisinde bir kişi geçici özel güvenlik işlerinde, bir kişi inşaat firmasında ve son olarak bir kadın katılımcı turizm sektöründe geçici işlerde çalıştığını belirtmiştir.

Maliye, inşaat mühendisliği, iktisat, sosyoloji, edebiyat ve çevre mühendisliği lisans bölümleri ile paramedik ön lisans programı mezunu gençlerden oluşan bu grubun iş gücü piyasası deneyimleri lise mezunlarına kıyasla oldukça sınırlıdır. İlk bakışta anlaşılması güç görünen bu durum, son yirmi yılda Türkiye'de üniversite sayısının artmasıyla beraber lisans diplomalarının değerindeki düşüşten kaynaklanmaktadır. Maliye bölümü mezunu bir katılımcı bu durumu şu şekilde ifade etmiştir: *"Belki çok iyi bir üniversite değil ama sonuç olarak maliye bölümünden mezunum. Fakat bu alanda iş bulamayacağımı artık kesin olarak anlamış durumdayım. O nedenle de geçici de olsa özel güvenlik olarak çalışıyorum ve artık mesleğimle ilgili iş aramaya fazla vakit ayırmıyorum. Çünkü işime ve hayatıma odaklanmak istiyorum, moralimi bozmak istemiyorum."*

Türkiye'nin önde gelen üniversitelerinden birinin sosyoloji bölümünden mezun olan bir kadın katılımcı İŞKUR aracılığıyla bir süpermarket zinciri şubesinde iş bulunduğunu ve deneme süresi dolmadan çıkarıldığını anlatırken Türkiye'de istihdam yaratma hedefiyle verilen teşviklerin işverenler tarafından nasıl kullanıldığını da gözler önüne sermiştir: *"İŞKUR aracılığıyla 3, 6 ya da 9 aylığına geçici işlere girebiliyorsunuz. Bir süpermarket şubesinde her gün 9-10 saat kasiyerlik yaptım, raf dizdim, üç kuruş kazandım ve üç ayın dolmasına günler kala işten çıkarıldım. Sonuç olarak o şirket yasanın gereğini yaptı ve istediği teşvik parasını aldı, ben de üniversite mezunu olarak bir süpermarkette bile iş bulamamış oldum. Ne diyebilirim ki?"*

Öte yandan lisans mezunlarının meslekleriyle

ilgili buldukları işler de aslında yukarıda ifade edilen "diplomanın değersizliği" olgusuna işaret etmektedir. İşletme mezunu bir katılımcı bir önceki işinde hesap uzmanı olarak çok cüzi bir maaşa çalıştırıldığını ve pandemi nedeniyle işsiz kaldığını belirtirken inşaat mühendisliği mezunu bir diğer katılımcı hâlihazırda çalışmakta olduğu "hasarlı bina tespiti" işine nasıl mecbur kaldığını şu kelimelerle ifade etmiştir: *"Binlerce inşaat mühendisi aynı anda iş arıyor. Şu an yaptığım iş teknikerlik aslında ama mecburum. Şimdilik başka bir çıkar yol görünmüyor."*

Son olarak, lisans mezunları arasındaki bir diğer belirgin durum ise kendi ölçütleriyle "düzgün bir iş" bulana kadar niteliksiz ve düşük ücretli işlerden uzak durma eğilimidir. İktisat mezunu bir katılımcı bu durumu şöyle tarif etmiştir: *"Pes etmemek istiyorum. Giderek zorlaşıyor, hatta pandemiyle birlikte imkânsız hale geldi ama iyi bir iş bulana kadar aramaya devam etmek istiyorum."* Çevre mühendisi bir kadın katılımcı da niteliksiz bir işte çalıştığı takdirde "aldığı onca eğitimi heba edecekmiş" gibi hissettiğini ve iş aramaya devam etmek zorunda olduğunu belirtmiştir.

"Binlerce yeni mezunun olduğu yerde yüksek lisans bir artıdan ziyade dezavantaj."

Yüksek lisans mezunlarının çalışma hayatına ilişkin deneyimleri, eğitim düzeyindeki artışın diplomanın değerinde yaşanan erozyonu engelleyemediğini göstermektedir. İkisi doktora eğitimine devam eden toplam 7 yüksek lisans mezunu gençten oluşan bu odak grubun katılımcılarının tamamı işsizdir. Aralarında sadece bir tanesi mimari projelerde freelance ve kayıt dışı olarak çalışmaktadır. Bahsi geçen yedi kişi içerisinde akademisyen olmak hedefiyle yüksek lisans yapan üç kişi bulunmaktadır. Bu üç kişiden ikisi doktora eğitimine devam etmektedir. Geri kalan dört kişi ise daha iyi bir iş bulmak hedefiyle yüksek lisans yaptığını ifade etmiştir.

Öte yandan, yüksek lisans eğitimi bahsi geçen dört katılımcı açısından da beklenen olumlu sonucu üretmemiştir. Deprem mühendisliği alanında yüksek lisans yapan katılımcı bu durumu şu şekilde ifade etmiştir: *"İnşaat sektöründeki hızlı büyümenin bir noktada sona ereceğini tahmin ediyordum ama sonucun bu kadar kötü olacağını öngöremedim. Aslında sektör büyürken iş kurmak istiyordum, o nedenle çalıştığım işi bıraktım ve yüksek lisansa başladım. Fakat işlerin aksi seyir izlediği bir ortamda kötü bir tercihe dönüştü. Binlerce yeni mezunun olduğu yerde yüksek lisans bir artıdan ziyade dezavantaj."* Benzer bir şekilde gıda mühendisliği yüksek lisansı yapmış bir kadın katılımcı da aldığı eğitime rağmen fabrikaların Ar-Ge bölümlerinde iş bulamadığını ve yemek fabrikalarında düşük nitelikli işlerde çalışmaya devam ettiğini ifade etmiştir. Tasarım ve yaratıcılık yönü daha ağır basan işlerde çalışmak istediği için yüksek lisans yaptığını ifade eden mimar katılımcı da eğitim düzeyinin artmasının iş gücü piyasası açısından olumlu bir katkı sağlamadığını belirtmiştir: *"Genç mimarların büyük bir çoğunluğu uzun mesailer ve oldukça düşük ücretlerle çalıştırılıyor. Birçok genç mimar açısından yüksek lisans yapmanın bu tabloyu olumlu yönde değiştirdiğini söylemek güç."* Klinik psikoloji yüksek lisansı yapmış bir diğer

katılımcı ise kendi mesleki alanında ortaya çıkan diploma enflasyonunu şu kelimelerle ifade etmiştir: *"Türkiye'de psikoloji lisans eğitiminin ardından klinik psikoloji yüksek lisansı yapmak neredeyse artık bir zorunluluk haline geldi. Aksi takdirde iyi bir klinikte iş imkânı bulmanız pek mümkün değil. Fakat bizim alanda artık herkes bir şekilde yüksek lisans yapıyor."*

Akademisyen olma hedefiyle yüksek lisans yapan katılımcılardan biri uzun yıllardır sivil toplum örgütleri ve yayınevlerinde editörlük işleri yaptığını, diğeri ise pandemiden önce bir kurs merkezinde Türkçe eğitmeni olarak çalıştığını ifade etmiştir. Türkçe eğitmeni katılımcı daha önce özel dershanelerde düşük ücretlerle ve sigortasız çalıştığını ifade ederken, diğer katılımcı da editörlük işlerinin genel olarak geçici ve kayıt dışı işler olduğunu belirtmiştir.

Lisans mezunu katılımcılara benzer bir şekilde yüksek lisans mezunları da niteliklerine uygun olmayan işlerde çalışmak zorunda kalmaktadır. Öte yandan mevcut iş gücü piyasası, edindikleri birikim nedeniyle daha "ideal" işler arayışında olan bu gençlere çok daha az seçenek sunmaktadır. Katılımcı gençlerin iş gücü piyasasındaki deneyimleri hayalgücü çıtalarını gün geçtikçe düşürmekte, duydukları yaşam kaygısı hayallerinin bile önüne geçmektedir.

2. İş Arama ve İşsizlik Deneyimleri

Lise mezunlarından oluşan odak gruptaki katılımcıların büyük bir bölümü için işsizlik özellikle maddi açıdan uzun süre katlanılabilir bir durum değildir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu "olabilecek en acil şekilde" bir iş bulmaları gerektiğini, ailelerinden ya hiç destek almadıklarını ya da aldıkları desteğin oldukça sınırlı olduğunu belirtmişlerdir. Öte yandan, bu odak gruptaki üç kadın ailelerine destek olmakla yükümlü olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca toplantıda bulunan bir katılımcı yaşadığı hanede bulunan herkesin işsiz olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla odak gruba katılan lise mezunu gençlerin neredeyse tamamı, daha iyi işler bulana kadar ve işsizliğe bağlı sorunları en aza indirmek için geçici işlerde çalışmaya devam etmektedir. Bu çerçevede lise mezunu gençlerin işsizlik deneyimi nitelik açısından diğer eğitim gruplarından oldukça farklıdır. İş arama süreci gündelik hayatlarının neredeyse tamamına yayılırken geçici işler nedeniyle çalışma ve işsizlik arasındaki ayrım daha belirsizleşmektedir. Pandemi sürecinin zorluklarına rağmen bu gruptaki gençlerin geçici veya gündelik işlerde çalışmaya devam etmesi bu belirsizliğin en iyi ifadesidir.

"Benim için önemli değil nasıl olduğu, sadece iş istiyorum."

Vurgulanması gereken diğer önemli husus ise, bu gruptaki gençlerin işsizlik deneyimini belirleyen kariyer ya da başarı gibi olgulardan ziyade geçinme ya da yaşadığı ailenin geçimini sağlama zorunluluğudur. Uzun süredir her türlü geçici ve gündelik işte çalıştığını belirten bir kadın katılımcının sözleri bu bağlamda oldukça çarpıcıdır: ***"İşçi pazarı gibi bir yer var Sultangazi'de, bir parkın içerisinde bekliyorsun araçlar gelip götürüyor. Her türlü iş var. Temizlik, tekstil, bahçe işleri... Pandemi öncesinde en kötü buradan günlük işler buluyordum. Salgından sonra gündeliğe gidip eli boş döndüğüm çok zaman oldu. Az önce arkadaşım 'düzgün bir iş istiyorum' dedi. Benim için önemli değil nasıl olduğu, sadece iş istiyorum."***

Lise mezunu gençlerin oldukça adaletsiz bulunduğu bir diğer önemli husus ise ağır çalışma koşullarına ve düşük ücretlere rağmen işverenlerin işe alım esnasında ısrarla "çalışma deneyimi" talep etmesidir. Askere gitmek için çikolata fabrikasındaki işini bırakan ve eski işyeri pandemi nedeniyle kapandığı için işsiz kalan bir katılımcının sözleri gençlerin iş gücü piyasasında yaşadığı eşitsizlikler açısından dikkat çekicidir: ***"İki hafta önce başka bir çikolata fabrikasına iş başvurumu yaptım. Organize Sanayi Bölgesinin girişindeki tabelalara ilan vermişler, bir sürü iş var. Daha önceki fabrikada aynı işi makineyle değil elle yaptığım için beni işe almadılar. O makineyi kullanmayı neden öğretmiyorsun? Aynı işi yaptım, kolay öğrenirim' dedim. Olmadı, istemediler."*** 14-15 yaşından itibaren kuaför ve güzellik salonlarında çalıştığını belirten bir kadın katılımcı ise yaşadığı adaletsizliği şu şekilde ifade etmiştir: ***"Ortaokul yıllarımdan beri her fırsatta kuaförlerde çalıştım. Manikür, pedikür, saç bakımı... Hepsini gayet iyi bilirim. Bütün gün ayakta durmaktan bacaklarımda varisler var. Yıllarca çalıştım, sadece 110 gün sigortam yatmış. Onun bir kısmı da nakliye firmasından. İşveren bana deneyim soruyor ama"***

ispatlayamıyorum. Onlara konuşması kolay."
Bu odak grup katılımcılarının vurguladığı diğer bir husus ise özel sektördeki işe alımlarda yaşanan torpil ve kayırmacılıktır. Güvenlik görevlisi sertifikası olmasına rağmen iş bulamayan bir katılımcı bu durumu şu şekilde özetlemiştir: *"Yeni havalimanına çok fazla sayıda işçi alındı. Bunlar öyle çok iyi işler de değil. Temizlikçi, güvenlik görevlisi, getir götür işleri yapanlar vb. özel şirket olmasına rağmen siyasi bağlantısı olmayanlar bu işlere giremedi."*

"Gençler iş bulamayacaksa bu üniversiteler, bu bölümler niye var?"

Öte yandan, lisans mezunu gençler iş arama ve işsizlik deneyimlerini ağırlıklı olarak edindikleri mesleki birikim ekseninde yorumlamaktadır. Birinci bölümde verilen örneklerle bakarak bu odak gruptaki gençlerin iş arama deneyimlerini üç aşamada özetlemek mümkündür:

- Mezun oldukları bölüm çerçevesinde edindikleri meslekle ilgili iş arama süreci
- Uzun bir işsizlik döneminden sonra "üniversite mezunu şartı" arayan bütün işlere başvurma süreci
- Hâlâ iş bulamadıkları takdirde her türlü işe başvurma süreci

Her ne kadar odak grup çalışmasına katılan lisans mezunlarının sadece bir kısmı üçüncü aşamaya geçtiğini ifade etse de üniversite mezunlarının niteliksiz ve düşük ücretli bir işten bile kolayca çıkarılması, bu aşamada bile istikrarlı bir iş edinememe durumuna işaret etmektedir.

Bu çerçevede lisans mezunu gençlerin en sık vurguladıkları husus uzun süreli işsizlikten kaynaklanan "değersizlik" hissidir. Bu değersizlik hissinin temelinde basitçe katılımcıların aldıkları eğitimin karşılığını iş gücü piyasalarında bulamamaları yer

almaktadır. Sosyoloji bölümü mezunu bir katılımcı okuduğu üniversite ve aldığı eğitimden memnun olduğunun defaten altını çizmiş ve iş bulmakta bu kadar sıkıntı çekeceğini tahmin etmediğini şu sözlerle ifade etmiştir: *"Elimden gelenin en iyisini yaptım, iyi bir üniversitede okudum. Okurken sonucun bu olacağını tahmin etmiyordum. Gençler iş bulamayacaksa bu üniversiteler, bu bölümler niye var?"* Benzer bir şekilde iktisat ve işletme bölümlerinden mezun katılımcılar da iş imkânları nedeniyle bu bölümleri tercih ettiklerini, okudukları bölümlerden memnun olduklarını fakat bu kadar uzun süre işsiz kalacaklarını tahmin etmediklerini ifade etmişlerdir. Bu çerçevede lisans mezunu gençlerin -farklı kelimelerle ifade etseler de- üniversite mezunu olmaktan duydukları memnuniyet ile üniversite diplomasının giderek değerini yitirmesi arasında sıkıştığını söylemek abartılı olmayacaktır.

Diplomanın değersizleşmesi ve istikrarlı/güvenceli bir iş bulabilmek için yeterli olmaması lisans mezunu gençleri kamu sektöründe iş aramaya yöneltmektedir. Odak grup çalışmasına katılan gençlerin neredeyse tamamı güvenceli olması nedeniyle kamu sektöründe çalışmayı hedeflemektedir. Fakat istenen puanların yüksek, kontenjanların ise oldukça sınırlı olması kamu sektöründe bir işe girebilmeyi giderek zorlaştırmaktadır.

Öte yandan birçok katılımcı hem çalışıp hem de Kamu Personeli Seçme Sınavı'na (KPSS) hazırlanmanın zorluğuna değinmiştir. İşletme mezunu bir katılımcı KPSS'ye hazırlanabilmek için gençlerin yaptığı uzun vadeli planları şu kelimelerle özetlemiştir: *"KPSS zor, ciddi hazırlık gerektiren bir sınav var. Çalışırken böyle bir sınava hazırlanabilmek kolay değil. Dolayısıyla gençler sınav için uzun vadeli planlar yapıyor. Örneğin, farz edelim ki sınava on bir ay var, diyor ki sekiz ay dışımı sıkır para biriktiririm, ardından istifa eder ve üç ay sınava çalışırım. Böyle yapan binlerce genç var. Düşünün kazanması oldukça zor bir sınav için insanlar işlerinden istifa ediyor. Neden? Çünkü özel sektörde bir gelecek göremiyorlar."* Öte yandan birçok katılımcı -tıpkı lise mezunlarının özel sektör için söylediği gibi- yeterli puanı alsalar bile torpil ve kayırmacılık nedeniyle kamuda çalışabileceklerini düşünmemektedir.

"Sen hâlâ iş bulamadın mı?"

Yüksek lisans mezunlarının iş arama ve işsizlik deneyimleri büyük ölçüde lisans mezunlarının yaşadıklarıyla örtüşmektedir. Öte yandan yüksek lisans için sarf edilen çabanın daha düzgün ve istikrarlı bir iş bulabilmek için yeterli olmaması ve yaşın ilerlemesi "geç kalmışlık" hissini güçlendirmektedir. Akademide bir kariyer hedefi olmayan yüksek lisans mezunu katılımcıların bir kısmı istedikleri sonucu üretmediği için

yüksek lisans eğitimini "zaman kaybı" olarak nitelendirmiştir. Yine lisans mezunlarına benzer bir şekilde bu odak grup katılımcıları da özel sektörde güvenceli bir gelecek olmadığını ve kamuda çalışmak istediklerini belirtmişlerdir.

Her üç eğitim seviyesinden katılımcıların işsizlik deneyimleri açısından özel olarak vurgulanması gereken önemli bir diğer olgu ise ailelerine karşı yaşadıkları mahcubiyet duygusudur. Ailelerinden destek alan katılımcıların bu duyguyu daha net bir şekilde ifade ettiği gözlemlenmiştir. İşletme bölümü mezunu bir katılımcı bu mahcubiyet duygusunu şu kelimelerle ifade etmiştir: *"Tabi ki ailem benim iyiliğimi istiyor ve kaygılanıyor. Bunu biliyorum. Ama bir süre sonra evdeki tek gündem buymuş gibi hissetmeye başlıyorsunuz. Öte yandan sürekli evdesiniz, bu çok zor bir durum."* Lise mezunu bir katılımcı ise bu mahcubiyet duygusunun toplumsal boyutunu şu şekilde aktarmıştır: *"Evde bun alıyor hava almak için sokağa çıkıyorsunuz. Tam sokağın köşesini dönüyorsunuz, bir tanıdık çıkıyor ve yine aynı soru: 'Sen hâlâ iş bulmadın mı?'"*

3. Geleceğe Dair Beklentiler

Türkiye iş gücü piyasaları ile ilgili en önemli sorun işsizlik oranlarına paralel olarak "iş bulma umudunu kaybedenler" olarak adlandırılan, diğer bir ifadeyle iş aramaktan vazgeçtiği için artık resmi istatistiklere göre "işsiz" sayılmayan insanların sayısının her geçen gün hızla artmasıdır. Dolayısıyla genç işsizliği üzerine hazırlanan bu odak grup çalışmasının en önemli sorularından birini de işsiz gençlerin geleceğe ilişkin beklentileri oluşturmaktadır.

"Benim vadeli değil acil beklentilerim var."

Lise mezunu katılımcılar arasında ailesine bakmakla yükümlü olan gençler geleceğe ilişkin kaygılarını genel olarak ailelerini de içerecek şekilde ifade etmiştir. Lise mezunu ve ailesine bakmakla yükümlü genç bir kadının şu ifadeleri dikkat çekicidir: *"Herkesin ailesi farklı. Burada her şeyi konuşabilmek zor. Kimisinin ailesinden destek var, kimisi ailesine destek veriyor. Daha doğrusu vermek zorunda kalıyor. Benim işsiz kalmam ailemin -daha doğrusu annem ve kardeşimin- zor durumda kalması anlamına geliyor. O nedenle benim vadeli değil acil beklentilerim var."*

Bu aciliyet hissinin geçim sıkıntısı yaşayan dar gelirli ailelerden gelen gençler arasında kaçınılmaz olarak daha yoğun olduğu gözlemlenmektedir. Benzer bir şekilde lise mezunu gençler beklentilerini "düzgün bir iş", "işlerin hızlıca yoluna girmesi", "iş olsun yeter" gibi kısa vadeli hedeflerle ifade etmişlerdir.

Eğitim ya da evlilik gibi planları sorulduğunda ise evliliğin "şimdilik" uzak bir hedef olduğu, eğitimlerini sürdürebilmek için yine işe ve gelire ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir. Son olarak, lise mezunu katılımcıların önemli bir kısmı pandeminin bitmesiyle birlikte daha kolay iş bulabilecekleri kanısındadır.

"Kocamın eline bakmak zorunda kalmak istemiyorum."

Lisans mezunu katılımcılar açısından gelecekle ilgili en önemli beklenti eğitim seviyelerine uygun bir iş bulabilmektir. Katılımcıların çoğu üniversite mezunu işsizlerin sayısının giderek daha da artacağını ve kısa vadede bir çözüm bulunmasının zor olduğunu ifade etmiştir. Lisans mezunu odak grup katılımcılarının sergilediği bu "gerçekçi" yaklaşım geleceğe dair yoğun bir kaygıyı da beraberinde getirmektedir. İşletme bölümü mezunu olan bir katılımcı bu kaygıyı oldukça çarpıcı bir şekilde ifade etmiştir: *"Zaman daralıyor. İş arayanlara her gün yenileri ekleniyor ve iş bulanların sayısı belli. Böyle düşününce korkunç bir karamsarlığa kapılıyorum."* Bir inşaat şirketinde "hasarlı bina tespiti" işinde çalışan inşaat mühendisi bir katılımcının bu konudaki yorumları ise şu şekilde olmuştur: *"Kötü bir işte çalışıyorum. Ama ilanlara bakınca görüyorum ki iyi iş yok denecek kadar az. Çoğu benim çalıştığım işten de kötü. Sadece yayınlanan ilanlara baktığınızda bile çıkış yok gibi görünüyor."* Paramedik ön lisans eğitimi almış katılımcı ise Türkiye'de işsizlik açısından önemli bir hususa dikkat çekmiştir: *"Memlekette buraya okumaya ve iş bulmaya geldik. Artık memlekette eskisi gibi değil, herkes şehirde yaşıyor. Oraya dönsek orada da iş yok."*

Lisans mezunu katılımcıların geleceğe ilişkin beklentileri açısından vurguladığı bir diğer önemli husus ise evlilik ve aile kurmaya ilişkin yaşadıkları kaygılardır. Yaş ortalaması 26-27 civarında olan odak grup katılımcılarının tamamı bekârdır. Odak grup çalışmasına katılanların neredeyse tamamı iş bulmadan evlenmelerinin mümkün olmadığını ifade etmiştir. Nişanlı olduğunu ve bu senenin sonunda evlenmeyi planladıklarını söyleyen bir katılımcının şu sözleri genç kadınların geleceğe ilişkin kaygılarını tüm açıklığıyla göstermektedir: *"28 yaşındayım. Nişanlımla evlenmek istiyorum ama kocamın eline bakmak zorunda kalmak istemiyorum. Bu çok ağırıma gidiyor."*

Madem sonuç bu olacaktı, niye bu okulu okudum?" Öte yandan odak grup katılımcısı erkeklerin evlilik ve aile kurma hususunda tutumları, işsizlik ve geçim sıkıntısının toplumsal cinsiyet rollerini aşındırdığını da göstermektedir. Bu bağlamda bir erkek katılımcının şu sözleri dikkat çekicidir: "Eğer İstanbul'da yaşayacaksak sadece benim iş bulmam da yetmez, eşimin de çalışması gerekir. Tek maaşla bu şehirde yaşamak artık imkânsız."

"Arkama bile bakmadan giderim."

Son olarak, lisans ve yüksek lisans mezunu katılımcıların geleceğe ilişkin beklentileri açısından ortaklaştıkları bir diğer konu yurt dışında yaşamakla ilgilidir. Katılımcıların biri hariç tamamı imkânı olsa yurt dışında yaşamayı tercih ettiğini ifade etmiştir. İşletme mezunu bir katılımcı imkânı olsa Türkiye'den derhal gideceğini ve devletin işsiz yurttaşları bu denli "sahipsiz" bırakmasını kabullenemediğini belirtirken bir diğer katılımcı yurt dışındaki ücretlerin düzeyi, çalışma koşulları ve sosyal haklar düşünüldüğünde "arkasına bile bakmadan" gideceğini vurgulamıştır.

Yüksek lisans mezunları içerisinde geleceğe ilişkin en yoğun kaygı duyanlar akademik kariyer hedefleyen katılımcılardır. Her iki katılımcı da doktora çalışmalarının ardından kamuda iş bulabilmelerinin oldukça zor olduğunu belirtmiştir. Diğer katılımcılar da eğitim seviyelerine uygun bir iş bulabilmelerinin giderek zorlaştığını belirtmiş fakat umudunu tamamen yitirdiğini ifade eden bir katılımcı olmamıştır.

Lisans mezunu katılımcılara benzer bir şekilde tamamı aileleriyle birlikte yaşayan yüksek lisanslı olan gençlerden oluşan odak grup katılımcıları da istikrarlı ve güvenceli bir iş bulmadan evlenmelerinin pek olasılık dâhilinde olmadığını ifade etmişlerdir. Bu

grup içerisinde yurtdışında yaşama isteği lisans mezunlarına kıyasla daha belirgindir. Yurt dışındaki akademik burs olanaklarının daha yumuşak bir geçiş ihtimalini barındırması nedeniyle ücretlerin düzeyi ve sosyal haklardan ziyade eğitime verilen değer ön plana çıkmaktadır.

4. Güncel Beklentiler ve Talepler

Lise mezunu gençlerle yapılan odak grup çalışmasında istisnasız tüm katılımcılar tarafından ifade edilen talep, istihdam ofisi vb. belediyelerin kariyer platformlarında sigortalı ve düzenli çalışma saatleri olan işlerin sayısının artırılması olmuştur. **Ayrıca gerek nakit sıkıntısı gerekse de düzenli iş arama girişimleri nedeniyle lise mezunu gençlerin mesleki eğitim kurslarına ayıracak vakitleri sınırlı olduğundan bu kursların yaratılacak istihdam olanaklarıyla birlikte kurgulanması gerektiği belirlenmiştir.** Bu bağlamda iş gücü piyasası deneyimi sınırlı gençler için Bölgesel İstihdam Ofisleri'nin kariyer merkezi olarak da işlev görmesi gerekmektedir.

Lisans mezunu gençlerle yapılan odak grup çalışmasında tüm katılımcılar tarafından ifade edilen talep, üniversite mezunlarının kendi eğitim seviyelerine uygun işlerle eşleştirilmesidir. **Ayrıca Bölgesel İstihdam Ofisleri'nin birer kariyer merkezi olarak çalışmasının lisans mezunu gençler açısından da elzem bir ihtiyaç olduğu görülmektedir.** Lisans mezunu gençler hem mesleki eğitim

kurslarına ayıracak daha fazla zamana hem de iş gücü piyasalarının gerektirdiği nitelikler için uygun formasyona sahiptir. Bölgesel İstihdam Ofisleri'nin kariyer merkezi olarak çalışmasının lise mezunu ve lisans mezunu gençler için farklı işlevleri olacaktır. Bu işlev, iş gücü piyasası deneyimi kısıtlı lise mezunları için mesleki eğitim, iş garantili eğitim programları olabileceği gibi lisans mezunları için niteliklerini artırmaya yönelik programlar ve niteliklerine yönelik iş imkanları olacaktır.

Lisans ve yüksek lisans mezunu gençlerin İBB'den ortaklaşan talepleri, iş arama sürecindeki gençlere maddi kaynak ayrılması ve KPSS hazırlığına yönelik ücretsiz imkanlar sağlanması olmuştur. Yüksek lisans mezunları ayrıca İBB'nin akademisyenler ile mimar, psikolog vd. profesyonel mesleklere yönelik istihdamı artırmasının önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Son olarak, bütün eğitim seviyelerindeki işsizler için psikolojik danışmanlık sunulması odak grup çalışmalarının tamamında tespit edilen önemli ihtiyaçlardan biri olmuştur.

Yerel Politika Düzeyinde Strateji Önerileri

Stratejik düzeyde, yerel makamların NEET oranlarını azaltılmasında genel stratejilerle uyumlu bir temel plana sahip olması önemlidir. Uygulama düzeyinde net hedefler içeren eylem planlarının ve uygulamaların izlenmesi için farklı birimlerden oluşan izleme kurullarının oluşturulması gerekmektedir. Bu bağlamda geliştirilecek stratejiler şu ana başlıklar altında toplanabilir:

- Alana dair düzenli olarak verilerin toplanması ve ihtiyaçların erken tespiti. Bu doğrultuda sadece iyileştirici değil, önleyici politikaların da geliştirilmesi.
- En dezavantajlı gruplardan başlayarak hizmetlerin kapsayıcı bir şekilde planlanması ve gençlerin homojen bir grup olmadığının farkına varılarak çok yönlü stratejiler uygulanması.

- Dezavantajlı ailelerin, gençlerin NEET olma durumundaki etkisi göz önünde bulundurularak ailelere yönelik de politikaların geliştirilmesi.
- Öğrenmenin önünde kişisel engelleri bulunmayan fakat kişisel hedefler koyma konusunda sorunlar yaşayan, otonom olmayan gençlere yönelik destekleyici faaliyetlerin gerçekleştirilmesi.
- Farklı finansal destek modellerinin geliştirilmesi.

Avrupa Şehirlerinde Yerel Yönetimlerin Uyguladığı İyi Örnekler

NEET kavramına ilişkin standart bir tanım belirlenmesi ve bu tanımın işlevsel hale gelmesi ile söz konusu kavram Avrupa'nın gündeminde önemli bir yer edinmiştir. Konuyla ilgili yapılan araştırmalar 2011 yılında %13 olan Avrupa'daki NEET gençlerin oranının 2019 yılına gelindiğinde %10'a düştüğünü göstermektedir. Avrupa'da gençlerin karşılaştıkları zorlukları aşmalarına ve bilgi ekonomisinde başarılı olmalarına yardımcı olmak için Avrupa Komisyonu tarafından başlatılan "Youth on the Move" girişimi NEET konusunda ortaya koyduğu hedefler ve öneriler açısından önemli bir çalışma niteliği taşımaktadır. Bu çalışmada NEET gençlerin oranının azaltılmasında birinci öncelik olarak gençlerin gerektiğinde

eğitim ve öğretime geri dönmeleri veya iş piyasası ile temasa geçmeleri için uygun yolların bulunması vurgulanmaktadır.¹³

Avrupa şehirlerinde yerel yönetimlerin, çeşitli ortaklıklarla NEET gençlere yönelik hazırladığı birçok politika ve eylem planı karşımıza çıkmaktadır. Avrupa'da NEET gençlerin sayısında yaşanan düşüş dikkate alınarak yerel yönetimlerin hayata geçirdikleri politikaları ve sonuçlarını incelemek bu konuyla ilgili yapılacak çalışmalar açısından oldukça besleyici ve yönlendirici olacaktır. Bu doğrultuda rapor kapsamında Barselona, Edinburgh, Glasgow, Krakow, Londra, Rotterdam, Riga, Stockholm ve Viyana'da hayata geçirilen uygulamalar incelenmiştir.

Pla d'Adolescència i Joventut 2017-2021

Barselona

Ergenlik ve Gençlik Planı 2017-2021 (Plan de Adolescència y Juventud 2017-2021)

Ergenlik ve Gençlik Planı 2017-2021, Barselona Kent Konseyi tarafından, gençlerin haklarını korumaya yönelik hazırlanan bir eylem planıdır. Bu plan, ergenleri ve gençleri, sosyal dönüşümün öncüleri olarak görmektedir. Bu çalışma kapsamında gençlerin, ihtiyaçları göz önünde bulundurularak özgür, adil ve kaynakların eşit dağılımını gözetken yeni ortamların oluşturulması hedeflenmektedir.

Şekil 6: Barselona Ergenlik ve Gençlik Planı 2017-2021 (Görsel, <https://ajuntament.barcelona.cat/> web sitesinden alınmıştır)

¹³ "Youth on the Move: An Initiative to Unleash the Potential of Young People to Achieve Smart, Sustainable and Inclusive Growth in the European Union", European Union, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/bf6fd134-bf6d-4bc0-a047-fe158b211991> [17.06.2021]

Böylelikle genç odaklı kentlerde, gençlerin bireysel özgürlükleri ve sorumluluklarına alan açılacağı düşünülmektedir.

Bu bağlamda, gençlik politikalarının ana hedeflerini içeren dört ilke benimsenmiştir:

- **Gençliğin otonomisinin teşviki:** Tüm insanlar özerkliğe, eğitim ve çalışma olanaklarının olduğu bir yaşama erişebilmelidir.
- **Sosyal dönüşümün kahramanları:** Barcelona'nın ergenleri ve gençleri katılımcı ve özgür bir yaklaşım çerçevesinde seslerini duyurabilmeli ve şehrin aktörleri olmalıdır.
- **Kapsamlı refah anlayışı:** Gençlerin sağlıklı olma hali sosyal ve psikolojik yönleri de dahil edilerek bütünsel ve ilişkisel olarak ele alınmalıdır.
- **Erişilebilir ve sürdürülebilir bir bölge:** Şehir, yaş açısından istisnasız, herkes için erişilebilir bir yer olmalıdır.

Genç İstihdamı Teşvik Planı 2020-2023 (*Plan de fomento del empleo juvenil 2020-2023*) ve InfoJOVE

Barcelona'da COVID-19'un ortaya çıkışından bu yana, genç nüfusta Geçici İstihdam Yönetmeliği'nin daha yoğun bir etkisi olarak işsizlik ve iş güvensizliğinde artış görülmüştür. 2020'nin son çeyreğine ait verilere göre 16-24 yaş arasındaki genç nüfusta işsizlik oranı %12,6'dan %29,9'a çıkmış, 2019 yılına kıyasla %53,8 oranında artış göstererek 14.890 kişiye ulaşmıştır. Ortaya çıkan bu durum, gençler için yeni istihdam olanaklarının yaratılması gerekliliğini gündeme getirmiştir. Bu doğrultuda, yeni Genç İstihdamı Teşvik Planı, özellikle COVID-19 salgını nedeniyle

yakın zamanda işlerini kaybetmiş veya fırsatlarının azaldığını düşünen gençlerin mesleki niteliklerini ve iş bulmalarını sağlayan, çalışanların ise çalışma şartlarının iyileştirilmesini amaçlayan bir önlemler paketini içermektedir.¹⁴

Bu planın bütçesi; Kent Konseyi Gençlik Departmanı, Barcelona Vakfı Mesleki Eğitim, Barcelona Eğitim Konsorsiyumu ve Katalonya Kamu İstihdam Teşkilatı (SOC) tarafından karşılanmaktadır. Yeni planla, bakım ve destek hizmetlerinin yaklaşık 15.000 gence hizmet edebilecek şekilde kapasitesinin artırılması ile birlikte, yeni projelerini gerçekleştirmek isteyen, girişimci gençlere araç ve kaynak sağlanması hedeflenmektedir. Planın ana hedefleri aşağıda paylaşılmıştır.

- Eğitim ve kariyer danışmanlığının güçlendirilmesi
- Eğitimin, dijital becerilerin ve yabancı dil öğreniminin teşvik edilmesi
- Genç istihdamı ve girişimciliğin teşvik edilmesi
- Savunmasız ve güvencesiz gruplara yönelik bakım hizmetlerine öncelik verilmesi
- İnsana yakışır çalışma koşulları ile yeniden istihdam sağlanması

¹⁴ "Plan de Fomento del Empleo Juvenil 2020-2023" Ajuntament Barcelona, <https://ajuntament.barcelona.cat/joves/es/canal/pla-de-foment-de-locupacio-juvenil-2020-2023> [18.06.2021]

InfoJOVE

Şekil 7: Barcelona InfoJOVE Gençlik Dayanışma ve Bilgi Merkezi (Görsel, <https://espaijovegarcilaso.org/pij/web-sitesinden-alinmiştir>.)

Barcelona'da kurulan *InfoJOVE* isimli gençlik danışma ve bilgi merkezi ile gençlerin ihtiyacı olan tüm bilgilerin profesyonel kişiler tarafından ücretsiz olarak aktarılması amaçlanmaktadır. Bu merkez eğitim, istihdam, barınma, yurt dışında yaşam planlaması, sağlık, gönüllülük, kültürel alternatifler veya boş zamanların değerlendirilmesi ile ilgili pek çok konuda gençlere destek sağlamaktadır. *InfoJOVE* ile yardım hizmetlerinin kullanılabilmesi için çeşitli araçların oluşturulması, mahalle ekonomisini yeniden canlandırmaya yardımcı olacak sübvansiyon programlarının tanıtılması ve *InfoJOVE* araçlarının, yeni eğitim veya istihdam seçeneklerinde gençlere eşlik edecek şekilde güçlendirilmesi planlanmaktadır.¹⁵

Belediye İkinci Fırsatlar Okulu (La Escuela municipales de Segundas Oportunidades)¹⁶

BCN Professional Training Foundation 2016 raporuna göre, Barcelona'da 16 ile 24 yaşları arasında ne istihdamda ne de eğitimde 17.000 genç bulunmaktadır. Bu gençlerin çoğu, çok düşük bir akademik yeterliliğe

sahip olmaları nedeniyle eğitim hayatına devam edememekte veya öğrenime geri dönmekte zorluk çekmektedir. Bu soruna karşılık, iş dünyasına girmeye hazır olmayan gençler için *İkinci Fırsatlar Okulu* düşüncesi ortaya çıkmıştır.¹⁷ Barcelona Kent Konseyi, Barcelona Belediye Eğitim Enstitüsü aracılığıyla, 2019-2020 öğretim yılının başlangıcında şehirdeki ilk **Belediye İkinci Fırsatlar Okulunu** (*em2o*) oluşturmuştur. Okulun öncelikli amaçları şu şekildedir:

Şekil 8: Belediye İkinci Fırsatlar Okulu (Görsel, https://www.barcelona.cat/infobarcelona/es/la-escuela-municipal-de-segundas-opportunidades-saca-buena-nota_1082576.html web sitesinden alınmıştır.)

- Gençlere yetişkinliğe geçişlerinde eşlik etmek, rehberlik etmek ve destek olmak,
- Zorunlu öğrenimden erken ayrılma durumunda kalan gençlerin eğitim sistemine geri dönmelerinin kolaylaştırılması,
- İş gücü piyasasında yer alabilmeleri için eğitim olanakları sunulması.

Okulun kurulduğu süreçte, Belediye Eğitim Enstitüsü, eğitim sektöründe iş birliği yapan bir paydaş olan "İspanyol İkinci Şans Okulları Birliği" ile bir katılım anlaşması imzalamıştır. İlk örneği açılan okulun Barcelona genelinde yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır.

¹⁵ "Escuela municipales de Segundas Oportunidades", Ajuntament Barcelona, <https://ajuntament.barcelona.cat/educacio/es/escuelas-de-segundas-opportunidades> [19.06.2021]

¹⁶ "Cap a un Nou Model d'FP", BCN Professional Training Foundation, <http://www.fundaciobcnfp.cat/index.php/ca/> [19.06.2021]

¹⁷ "Education Services - Not in Employment Education or Training (NEET) Prevention" Glasgow City Council, <https://www.glasgow.gov.uk/councillorsandcommittees/viewSelectedDocument.asp?c=P62AFQZLNTDXDXDN>. [19.06.2021]

Okul, 16-25 yaşları arasındaki eğitimden mahrum kalan, okuldan ayrılmak durumunda olan, mezun olmuş ancak işsiz veya mesleki nitelikleri olmayan gençlerin, kendi yeteneklerine olan güvenlerini yeniden kazanması, kendilerine ait bir yaşam projesi oluşturması, eğitim sistemine geri dönmeleri

ve uygun eğitimle iş gücü piyasasına katılmaları için gerekli mesleki becerilerini geliştirmeyi hedeflemektedir. Bu doğrultuda, farklı eğitim seviyelerini hedefleyen veya işe yerleştirmeyi kolaylaştıran bir akreditasyon sistemi ile maksimum 2 yıllık esnek eğitim programları sunulmaktadır.

Edinburgh

Edinburgh Garantisi (*The Edinburgh Guarantee*)

Genç işsizlik oranlarının artışına bağlı olarak mevcut işler için rekabetin artması ve fırsatların azalması, ekonomik yavaşlamanın gençler üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır. Bu sorunun tek başına herhangi bir kurum veya kuruluş tarafından ele alınmasının yetersiz olacağı görüşü sebebiyle, Edinburgh Kent Konseyi liderliğinde, kamu, özel ve gönüllü sektörler ortaklığında "Edinburgh Garantisi" ortaya çıkmıştır. Edinburgh Garantisi, okulu bırakan, işlerini kaybeden veya örgün öğretime devam edemeyen gençlerin sayılarının artması sebebiyle bir önlem olarak oluşturulan ve modern çıraklık eğitim programı veya ileri eğitim verilmesini kapsayan bir politika önerisidir. **Edinburgh Garantisi**, okuldan ayrılan gençleri işe alarak iş gücünü çeşitlendirmelerine yardımcı olmak için KOBİ'ler, kamu ve sivil toplum kuruluşları gönüllü sektörlerle ilişki kurmakla birlikte, her işverenin özelleşmiş ihtiyaçlarına uygun olarak işe yerleştirme desteği sağlamayı amaçlamaktadır. Edinburgh Garantisi gençler için pek çok fırsat sunmaktadır:

İş, Eğitim ve Öğretim Programı (JET)

JET Programı, iş deneyimi temelli bir öğrenme programıdır. Lise son sınıf öğrencileri için, okuldaki mesleki eğitim ve gerçek hayattaki iş deneyimini birleştirmeyi amaçlayan program, Eylül-Nisan ayları arasında Cuma günleri tam gün çalışmayı kapsamaktadır. Eğitim kurumları ile ortaklaşa yürütülen programa katılımlar liselerin bilgisi dahilindedir.

Etkinlik Sözleşmeleri

Etkinlik Sözleşmeleri (*No-one Left Behind, NOLB*), okuldan ayrılanlar, üniversiteye gitmeyenler, eğitime ara vermek durumunda kalanlar veya istihdama bir sonraki adımı atma konusunda kendinden emin olmayan NEET gençlerin yeni beceriler geliştirmeye ve kendilerine güvenlerini artırmaya yardımcı olmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda Etkinlik Sözleşmeleri, bir gencin ihtiyaçları ve ilgi alanları doğrultusunda oluşturulmuş kendilerini geliştirmeye yönelik müzik, sanat, spor alanlarında çeşitli faaliyetler ya da açık hava etkinliklerini içeren bireysel bir etkinlik ve öğrenme paketi özelliği göstermektedir. Bu etkinlikler, gençlerin önerilerine göre esnek olabilmektedir. Programın temel amacı, genç bir insanın kendine daha fazla güvenmesini ve bir sonraki eğitim, öğretim süreci veya istihdama geçişi için kendini hazır hissetmesini sağlamaktır.

Şekil 9: Edinburgh Garantisi (Görsel, <https://www.edinburghguarantee.org/> web sitesinden alınmıştır.)

Glasgow¹⁸

Daha Fazla Seçenek, Daha Fazla Şans (More Choices More Chances - MCMC)

İskoç Hükümeti'nin Gençlik Stratejisinin bir parçasını oluşturan Daha Fazla Seçenek, Daha Fazla Şans Programı (*More Choices More Chances - MCMC*), 16-19 yaş arasındaki NEET gençlere sunulan hakları tanımlamaktadır. NEET gençler için destek programları, İskoç Hükümeti ve Yerel Yönetimleri tarafından ortaklaşa yürütülmektedir.

Glasgow'un genç işsizliğini azaltmaya ve istihdam edilebilirlik fırsatlarını artırmaya yönelik yaklaşımı, Gençlik İstihdam Ortaklığı (*YEP*) tarafından yönetilmektedir. Tüm gençlerin zorunlu eğitime ek olarak ileri eğitim ve öğrenme fırsatlarına sahip olmaları için gerekli desteği sağlamayı amaçlamaktadır. Glasgow'un Gençlik Geçidi (*GYG*), şehrin *YEP* yapısının operasyonel katmanını temsil etmektedir. Glasgow'un Gençlik Geçidi, Glasgow genelinde okulu terk eden tüm öğrencileri desteklemek için bir süreç oluşturarak, ileri öğrenim veya eğitimden kopma riski altında olanların belirlenmesini ve destek ihtiyaçlarının değerlendirilip ele alınmasını sağlamaktadır. 16-19 yaş arası NEET gençlerden oluşan hedef kitle, bakıma ihtiyaç duyan, suç geçmişi bulunan, eğitim ile bağı kopmuş veya kopmakta olan, fiziksel ve zihinsel sağlık sorunları veya engeli bulunan, sığınmacı veya mülteci gruplara da odaklanmaktadır.

NEET ve genç istihdam edilebilirlik grupları için, Glasgow'un Yenileme Dairesi, Kariyer İskoçya, Gönüllü İskoçya Girişimleri, Glasgow Life ve Glasgow Toplum ve Güvenlik Servisi (*Glasgow Community and Safety Services - GCSS*) ortak çalışma yürütmektedir. Program kapsamında sunulan destekler şu şekildedir:

- Mesleki beceriler geliştirmelerine yardımcı olan eğitimlerin sağlanması,
- Yaz ve kış aylarında okul dönemlerinin sonunda özellikle eğitimden ayrılan gençleri hedefleyen 16 yaş üstü gençler için öğrenme seçeneği,
- İskoç Hükümeti'nin girişimine dâhil olan gençlere bire bir yoğun destek sağlayan faaliyet anlaşmalarının sağlanması.

Workforce Plus

Workforce Plus, İskoçya için İstihdam Edilebilirlik Çerçevesi ile paralel olarak üretilmiştir. NEET ve işsizliğin sebep olduğu potansiyel israfını ve ekonomik büyümenin önündeki engelleri tersine çevirmeyi amaçlamaktadır. Bireylerin iş gücü piyasasına girmesine, piyasada kalmasına ve ilerlemesine yardımcı olmak için İskoçya'da sunulan tüm hizmetlerin temelini oluşturması gereken ilkeleri ve uygulamaları ortaya koymaktadır. *Workforce Plus*, sürdürülebilirlik ilkelerine dayanmakta ve NEET gençlere yönelik sorunları tersine çevirmek ve gençlerin uzun vadede şanslarını artırmak için gereken değişiklikleri ortaya koymaktadır. Uzun vadede ise NEET ve işsizlik sorunuyla mücadele etmek için, yetişkinlerin istihdam edilebilirliği ve ilgili hizmetlerden daha geniş bir kitlenin faydalanması hedeflenmektedir. Bu yaklaşım ile hem NEET olan gençlerin iş gücü piyasasına yaklaşabilecekleri ve NEET olmalarının önlenebileceği hem de özellikle eğitim ve çocuk hizmetlerinin gelişebileceği düşünülmektedir. Aynı zamanda, bu girişim çerçevesinde eğitimden işe geçiş sürecinde, finansal teşviklerin sunulması da gençleri işe ilk adımlarında destekleyici bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır.

¹⁸ "Education Services - Not in Employment Education or Training (NEET) Prevention" Glasgow City Council, <https://www.glasgow.gov.uk/councillorsandcommittees/viewSelectedDocument.asp?c=P62AFQZLNTDXDXDN>. [19.06.2021]

Krakow

Krakow'daki gençlere, şehrin farklı bölgelerindeki genç gruplara yönelik, farklı kurumlar tarafından düzenlenen, hem ücretsiz hem de ücretli çeşitli etkinlikler sunulmaktadır. Dışlanmanın önlenmesi, en düşük ekonomik statüye sahip ailelerin yaşam standartlarının iyileştirilmesi ve işsizlere destek sağlanması gibi hedefler, yasal yükümlülükler çerçevesinde belirlenmiştir. Ancak Krakow Belediyesi'nin temel önceliği eğitimidir. Şehir bütçesinin yaklaşık %29'u eğitim ve okula harcanmaktadır. Eğitime ek olarak, kamu kuruluşları da Krakow'daki gençlerin desteklenmesine katkı sunmaktadır:

- **Belediye Sosyal Yardım Merkezi:** Şehirdeki çocuklar ve gençler için yaklaşık 2.000 kişilik tesisler sunan 35 kadar merkezin organizasyonundan, gönüllü ailelerden ve bu yerlerin düzenlenmesinden sorumludur.
- **Belediye İstihdam Bürosu:** İşsiz gençler mesleki kurslara ve sosyal beceri eğitimlerine katılabildikleri ve iş gücüne geçişlerini kolaylaştırmak için fonlara başvurabildikleri kurumlardır.
- **Eğitim Departmanı:** Bu departman Krakow'da çok çeşitli aktiviteler sunan 14 adet Gençlik Kültür Merkezi'nin faaliyetlerinden sorumludur.
- **Spor Dairesi:** Belediye spor ve eğlence programları çerçevesinde gençler için çok sayıda büyük ölçekli etkinlik ve eğitimler düzenlemektedir.

Belediye tarafından yürütülen programlar genellikle tüm gençlere açık olsa da, daha çok eğitime veya iş gücü piyasasına katılamamış, aynı zamanda psikolojik, ailevi problemler yaşayan, sağlık problemleri olan ve madde bağımlılığı ile mücadele eden gençlere

yöneliktir. Gençleri sosyal yaşama dahil etme çalışmalarının ana önceliği, gençlerin, suça eğilimini veya uyuşturucu bağımlılığını önlemek için eğitime veya istihdama geri dönmelerini destekleyerek topluma entegre edilmesini sağlamaktır.

Belediye İş Bulma Kurumu, iş gücü piyasasına girişi desteklemek için tasarlanmış Avrupa Fonlarını yeniden dağıtmaktadır. Bu fonun birkaç yararlanıcı grubu bulunmakla beraber öncelik olarak, 18-25 yaş arası gençlerin işe alınması desteklenmektedir.

"Sokak Çalışması - Etkili İletişim" Projesi (Streetwork-Effective Contact Project)

Ocak 2010'da başlatılan "Sokak Çalışması - Etkili İletişim" projesi Avrupa Sosyal Fonu tarafından finanse edilmekte ve Krakow Belediye Sosyal Yardım Merkezi tarafından yürütülmektedir. Projenin amacı, etkili aile desteğinden yoksun yaşayan ve zamanlarının çoğunu sokaklarda geçiren gençlere yardımcı olmaktır. Bu gençlere ve genellikle dezavantajlı gruplara yönelik olan proje, halihazırda Krakow'da yaşları 15-25 arasında değişen yaklaşık 150 genç için hizmet vermektedir. Bu proje kapsamında sokaklarda aktif olarak çalışan sosyal hizmet uzmanları, gençlerle düzenli temas halinde bulunmakta ve özel atölye çalışmaları yaparak gençlerin psikolojik terapi almaları için gerekli imkanları sağlamaktadır.

Ayrıca proje ile hedef grubunda olan saldırgan tutuma sahip, uyuşturucu kullanan, aile sorunları olan, ekonomik ve psikolojik zorluklarla karşı karşıya kalan gençlere hazır çözümler sunmaktan ziyade onları harekete geçirmeye ve motive etmeye yönelik çalışmalar sürdürülmektedir. Gençleri iş bulma konusunda da destekleyen proje, bu kapsamda eğitimler düzenlenmekte

profesyonel kurslar için finansal destekte bulunmaktadır. Ayrıca sosyal hizmet uzmanları, gençlere sorunları için profesyonel yardım bulabilecekleri yerler konusunda bilgi sağlayarak, bu gençleri şehirdeki ilgili kuruluşlara yönlendirmektedir. Bu girişimin temel amacı gençlere yönelik faaliyetler düzenlemek veya hizmetler sunmak değil, gençlerin kendi projelerini gerçekleştirmeleri için destek sağlamaktır.¹⁹

¹⁹ "The Active Inclusion of Young People: Krakow" The EUROCITIES Network of Local Authority Observatories on Active Inclusion (EUROCITIES-NLAO) https://nws.eurocities.eu/MediaShell/media/krk_report.pdf [19.06.2021]

Londra

Belediye Başkanlığı'nın Sosyal Fon Programı 2019-2023

(The Mayor's European Social Fund (ESF) 2019-2023 Programme)

Avrupa Sosyal Yardım Fonu Programı kapsamında toplam değeri yaklaşık 2,6 milyon pound olan iki hibe ile NEET, özel ihtiyaçlara sahip veya dezavantajlı, borcu, madde bağımlılığı ve suç geçmişi olan ve barınma ihtiyaçlarını karşılayamayan 16 - 24 yaş arası Londralı gençlerin desteklenmesi hedeflenmektedir. Program, gençlerin düşük gelir sahibi olmamaları ve hayatlarının sonraki dönemlerinde işsizlik ile mücadele etmemeleri için ortaya atılan projeler ile sürdürülebilir eğitim, öğretim veya istihdam için sunulan desteklerden oluşmaktadır.

2020 yılında başlayan projenin 2023 yılına kadar devam etmesi planlanmaktadır. Projenin temel faaliyetleri arasında özel destek, motivasyon becerileri ve güven oluşturma faaliyetleri, yaşam becerileri desteği, kısa kurslar ve istihdama yönelik özel beceri paketleri yer almaktadır. Aynı zamanda proje, yerel yönetim istihdam destek hizmetleri, çocuk hizmetleri, sanal okullar, göçmenler ve mültecilerle çalışan gönüllü kuruluşlar, yetişkin ve toplum eğitim hizmetleri, sağlık sağlayıcıları ve aile öğrenim merkezlerini kapsamaktadır. Proje aracılığıyla gençler ile iletişim desteklenmekte, gençlere yönelik birebir destek ve grup oturumları düzenlenmekte ve eş zamanlı olarak mentorluk ve koçluk hizmeti sunulmaktadır. Projeye katılan her genç, ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanmış bir destek programına başvurmaktadır. Proje aracılığıyla gençlerin kişisel hedeflerine ulaşması ve eğitimde veya istihdamda yer alabilmeleri için destek sağlanması planlanmaktadır. Gençlerin ilgi ve becerilerine göre faaliyetlerle meşgul olması gerektiği fikrinden hareketle hazırlanan programın temel faaliyetleri şu şekildedir:

- Gençlere birebir destek
- Akran rehberliği, akran elçileri ve diğer olumlu rol modellerinin kullanımı
- Motivasyon ve güven artırıcı faaliyetler
- Otorite figürleriyle nasıl etkileşim kurulacağı ve işyerinde nasıl davranılacağı dahil olmak üzere yaşam becerilerinin geliştirilmesi
- Kısa kurslar ve beceri paketleri (İnşaat becerileri, ilk yardım, gıda hijyeni ve el ile işleme programları veya niteliklere yönelik programlargibi)
- Okuryazarlık, temel matematik, fen ve dilbilgisi eğitimi
- Özgeçmiş, mülakat becerileri ve iş deneyimi
- Tartışma ve çatışma ortamlarının yönetimi
- İş yerinde davranış
- Uyuşturucu ve alkol sorunlarını yönetmek
- Ruh sağlığı sorunlarını yönetmek (bilişsel temelli terapi)
- Barınma ihtiyacı olan gençler için uygun konaklama yeri bulunması
- Finansal planlama ve borç yönetimi

Gençlik Eğitim ve İstihdam Güçlendirme Programları

İngiltere hükümetine bağlı olarak çalışan Eğitim ve Beceri Finansmanı Ajansı (ESFA) ve Büyük Londra İdaresi (Greater London Authority) Komisyonu Londra'daki gençler için gençlik programlarını organize etmektedir. 2019 yılında kapsamlı bir faaliyet raporu oluşturan ajans, Londra genelinde NEET gençliğe yönelik programlar ve projeler geliştirmektedir. Projelerin, eğitim ortakları olan Marinex, Dimensions Training Solutions, Skills Training United Kingdom ve Capital City College Training tarafından 2021 yılında tamamlanması beklenmektedir. Projeler, 16-24 yaş arasındaki yaklaşık 5.800 gencin eğitimlerini, istihdam olanaklarını, kişisel becerilerini geliştirmelerini ve iyileştirmelerini kapsamaktadır. Ayrıca kariyer kümeleri oluşturularak, Londra'daki işverenlerin ihtiyaçlarına yönelik iş gücü yaratılması ve genç Londralıların iş dünyasına hazır olmaları amaçlanmaktadır. Programın bir diğer amacı ise suç çetelerin önlenmesidir. Londra'da çetelere dahil olan gençlerin sayısının oldukça yüksek olması endişe verici bir durumdur. Bu nedenle çetelere katılan gençlerin eğitim, öğretim ve istihdama yönlendirilmesi, sağlıklı ilişkiler geliştirmelerine yardımcı olunması ve çeşitli beceriler ile donatılmaları amaçlanmaktadır.²⁰

HEADSTART Eylemi ve Genç Londralılar Fonu

NEET olma riski taşıyan gençlere yönelik bir kişisel ve sosyal gelişim programı olan *HeadStart* Eylemi, Londra'daki gençlerin hayatlarını iyileştirme misyonuyla yola çıkan London Youth tarafından hayata geçirilmiştir. *HeadStart* Eylemi, ne eğitimde ne istihdamda olan (NEET) 14-18 yaş arası gençlere yönelik bir kişisel ve sosyal gelişim

programıdır. *HeadStart* Eylemi gençlerin hayata katılımını sağlamak, kendilerini geliştirmeleri için fırsatlar yaratmak ve iş dünyasında ilerlemeleri için ihtiyaç duydukları deneyimleri ve iş dünyasına katılmaları için gereken bağlantıları sağlamayı amaçlamaktadır. *HeadStart* Eylemi, gençlerin işverenlerin aradığı deneyim ve becerileri geliştirmelerini sağlayan bir model üzerine inşa edilmiştir. Program, Mart 2018'de The Mayor of London, The Challenge ve Lendlease ortaklığıyla Southwark'ta pilot olarak uygulanmıştır.²¹

Belediye Başkanlığı tarafından sağlanan Genç Londralılar Fonu, çocuklara ve gençlere, özellikle suça yakalanma riski altında olan çocuklara ve gençlere, mevcut potansiyellerini gerçekleştirmeleri için destek sağlamaktadır. Bu doğrultuda genç Londralılar için bir dizi eğitim, spor, kültür ve diğer faaliyetleri desteklemektedir. Fon, yerel topluluklar için hazırlanan projelere ve genç Londralıları destekleyen belediye projelerini genişletmek üzere yatırım yapmaktadır. Genç Londralılar Fonu, gençlerin gelecekları için doğru seçimler yapmalarını ve potansiyellerine ulaşmalarını desteklemeye yardımcı olmak için destek sağlamayı, suça karışma ihtimali yüksek olan çocuklar ve gençler için yeni seçenekler sunarak şiddet ve suça karışmalarını önlemeyi ve daha fazla gencin sağlanan hizmetlere erişebilmesi için projelerin sayısını arttırmayı ve geliştirmeyi hedeflemektedir.

Londra Belediye Başkanı tarafından desteklenen *HeadStart* Eylemi, pilot projenin ardından Genç Londralılar Fonu'nun (YLF) ilk turunun bir parçası olarak dört ilçeyi kapsayacak şekilde genişletilmiş ve bu kapsamda 400'den fazla genç desteklenmiştir. Bu program ile gençlerin

²⁰ "The Mayor's European Social Fund (ESF) 2019-2023 Programme", Mayor of London, https://www.london.gov.uk/sites/default/files/round_3_targeted_neet_project_requirements_0.pdf [19.06.2021]

²¹ "HeadStart Action (Young Londoners Fund)", London Youth, <https://www.london.gov.uk/what-we-do/volunteering/team-london-projects/headstart-action-young-londoners-fund> [20.06.2021]

ilgi alanlarının artırılması ve iş dünyasında ilerlemeleri için ihtiyaç duydukları becerilerin, deneyimlerin ve bağlantıların zemininin oluşturulması amaçlanmıştır.

HeadStart Eyleminin başlıca uygulamaları ve sunduğu destekler şu şekildedir:

- Gençlerin iş gücü alanında yeni kazanımlar elde edebilmeleri için kamu kurumları ve özel kuruluşların en az 30 genci destekleyebileceği bir zemin yaratmak.

- 14-18 yaş arası gençlerin okuldan (veya alternatif eğitim ortamından) istihdama veya yüksek öğretime başarılı bir geçiş yapmaları için gerekli desteği sağlamak.

- Bir işveren ortaklığında en az bir atölye çalışması yapılarak, gençlere iş deneyimi kazandırmak, iletişim ağlarını güçlendirmek ve bu sayede istihdam edilebilirlik oranının artırılmasına katkıda bulunmak.²²

Şekil 10: HeadStart Eylemi (Görsel, <https://www.london.gov.uk/what-we-do/volunteering/team-london-projects> web sitesinden alınmıştır.)

²² "HeadStart Action", London Youth, <https://londonyouth.org/what-we-do/youth-social-action/headstart-action/> [20.06.2021]

Rotterdam

Hollanda Ulusal Reform Programı'nın bir parçası olarak, Rotterdam'daki genç işsizliğini ele almaya yönelik girişimler, bölgesel ve ulusal eylem planları çerçevesinde geliştirilmektedir. Diğer Hollanda şehirleri gibi, Rotterdam da iş arayan ve eğitim hayatından uzaklaşan gençler için farklı projeler geliştirilmektedir. Bu projeler, işe yerleştirmeler için ücretlerin sübvansede edilmesini, orta öğretim düzeyinde okulu bırakma eğiliminin azaltılmasını, özel eğitim kurslarının ve iş başı eğitim programlarının geliştirilmesini kapsamaktadır. Bu projelere ek olarak okuldan ayrılmalara önleme programı çerçevesinde yerel yönetimler aktif çalışmalar sürdürmekte ve Gençlik Masası ve DOSA Ağı (Deelgemeentelijke Organisatie Sluitende Aanpak) aracılığıyla yerel kuruluşlar ve yerel yönetimler arasında iş birlikleri geliştirilmektedir.

Rotterdam Gençlik Masası (Jongerenloket)

Rotterdam Belediyesine bağlı Gençlik Masası (Jongerenloket), gençlerin şehrin olanaklarına erişebilmesi için tek noktadan hizmet sağlamaktadır. "Gençleri geleceklere için nitelikli hale getirmek" hedefiyle kurulan Rotterdam Gençlik Masası, Rotterdam şehrinde yaşayan tüm gençlere destek olmaktadır. Genç yetişkinlerin eğitimlerini tamamlamalarını teşvik eden, yetenekleri doğrultusunda kalıcı bir ekonomik bağımsızlığa sahip olmaları adına tavsiyelerde bulunan Gençlik Masası'nın 16-27 yaş aralığındaki genç yetişkinlere sunduğu hizmetler şu şekildedir:²³

- Eğitim hayatına dahil olamayan veya okuldan ayrılmak zorunda kalan gençlerin eğitimlerini tamamlayabilmeleri için destek sağlanmaktadır.
- Eğitim sürecini tamamlamış gençler

için yeni istihdam alanları yaratılmakta ve iş sahibi olmaları için gerekli destek mekanizmaları harekete geçirilmektedir.

- Bakıma muhtaç durumda olan gençlerin ihtiyaçları karşılanmaktadır.
- Merkezi Gençlik Resepsiyonu (COJ) ile evsiz genç yetişkinler için barınma alanı sağlanmaktadır.

Şekil 11: Rotterdam Gençlik Masası
(Görsel, <https://jongerenloketregioamersfoort.nl/wie-zijn-we/> web sitesinden alınmıştır.)

DOSA Ağı (The DOSA Network)

DOSA Ağı, gençlerin sorunlarını yerel ve bölgesel ölçekte kapsamlı olarak ele almak için Rotterdam Belediyesi tarafından kurulmuştur. Bu ağ eğitim, sağlık, iş ve barınma gibi konularda sorunlar yaşayan 12-23 yaş arası gençlere destek sağlayan kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarından oluşmaktadır.

Yeni Bölge Okulları ve Beceri Okulları

Eğitim ve öğrenim hayatından uzaklaşan gençleri yeniden okula kazandırmak amacıyla kurulan Bölge Okulları (Wijkschool) ile koçluk hizmeti sunulmaktadır. Meslek okulları statüsündeki Vakschool ise öğrencilerin yeteneklerini geliştirmesi ve düzenli bir mesleki eğitim almaları için motivasyon sağlamaya odaklanmaktadır.

²³ "Jongerenloket", Gemeente Rotterdam, <https://www.rotterdam.nl/werken-leren/jongerenloket/> [20.06.2021]

Riga

PROTI un DARI!

PROTI un DARI!, NEET'lerin eğitime veya istihdama dahil edilmesini teşvik etmeyi ve Gençlik Garantisi politikasını desteklemeyi amaçlamaktadır. Proje, eğitim, istihdam veya öğretimde olmayan ve Devlet İş Kurumu'nda (SEA) çalışan olarak kaydı bulunmayan 15-29 yaş arası gençlere yöneliktir. Program, fiziksel veya zihinsel engelli, öğrenme güçlüğü çeken, okuldan ayrılan, madde bağımlısı olan ve dezavantajlı gruplar arasında yer alan gençlerin durumunu iyileştirmeyi hedeflemektedir.²⁴

Şekil 12: PROTI un DARI! (Görsel, <https://www.lns.lv/lat/?doc=17417web> sitesinden alınmıştır.)

Okuldan işe veya ileri eğitime geçişi desteklemek için kişiselleştirilmiş rehberlik ve danışmanlık hizmetleri sağlayan bu proje kapsamında her ay aktiviteler gerçekleştirilmekte, mentor ve yönetici desteği sunulmaktadır. Program dahilinde gerçekleştirilen etkinlikler şu şekildedir:

- Yaygın öğrenme faaliyetleri (eğitim seminerleri, kurslar, yaratıcı dersler, beceri geliştirme eğitimleri vb.)
- Uzman danışmanlığı (psikolog, kariyer danışmanı, gençlik uzmanı vb.)
- Sosyal etkinlikler (spor faaliyetleri , geziler ve yürüyüşler, kültürel etkinlikler, kamplar, yerel topluluk faaliyetlerine katılım, vb.)
- Gönüllülük faaliyetleri (sivil toplum kuruluşlarında kısa süreli gönüllü çalışmaların yapılması)
- Sivil toplum kuruluşlarının ve gençlik merkezlerinin faaliyetlerine, etkinliklerine ve projelerine katılım
- Zanaatkarlardan mesleki tecrübe aktarımı için ziyaretlerin yapılması
- Engelli gençlere yönelik özel politikaların geliştirilmesi.

²⁴ "PROTI un DARI!" Rigas Domes Labklajibas Departtaments, <https://ld.riga.lv/lv/par-departamentu/projekti/aktualitates-projekta-proti-un-dari.html> [21.06.2021]

Stockholm

Jobbtorg

Jobbtorg Stockholm, NEET gençlere destek ve rehberlik sunmak adına kurulmuş bir organizasyondur. İşe başvurma, işveren ile bağlantı kurma, kariyer danışmanlığı gibi konularda destek sağlayan bu inisiyatif Stockholm'de beş farklı bölgede faaliyet göstermektedir. *Jobbtorg*'a kayıt olan gençler öncelikle bir danışman ile eşleştirilmekte ve bu sayede bireysel bir kariyer planı geliştirilebilmektedir. Eğitim için başvuran gençlere ise bir danışman veya koç yardımıyla destek sunulmaktadır. Sürdürülebilir, kalıcı

bir kariyer ve eğitim sürecini destekleyen bu program hedeflere ulaşıldığında dahi destek sağlamaya devam etmektedir. *Jobbtorg* NEET gençlerin yanı sıra, iş gücü piyasasına girmek için desteğe ihtiyacı olan 30-64 yaş arası kadınları desteklemekte ve kadın istihdamını artırmaya yönelik çalışmalar gerçekleştirmektedir.²⁵

Şekil 13: Jobbtorg (Görsel, <https://socialtstod.stockholm/vagen-till-jobb/ung-och-arbetslos/jobbtorg-stockholm-for-unga/> sitesinden alınmıştır.)

²⁵ "Jobbtorg Stockholm för unga", Stockholm Stad, <https://socialtstod.stockholm/vagen-till-jobb/ung-och-arbetslos/jobbtorg-stockholm-for-unga/> [22.06.2021]

Viyana

Viyana Mesleki Eğitim Garantisi (Vienna's Vocational Training Guarantee)

Genç işsizliği ile mücadelede öncü şehirlerin başında gelen Viyana, Gençlik Garantisi Programının bir modeli olarak faaliyet sürdüren Mesleki Eğitim Garantisi girişimini desteklemektedir. Bu program kapsamında düzenli bir iş bulamayan veya mesleki eğitim alamayan Avusturya'daki gençlerin, devlet tarafından finanse edilen eğitim atölyelerinde mesleki eğitim alabilmesi ve daha sonra şirketlerde istihdam edilebilmeleri için çalışmalar sürdürülmektedir.

Viyana'nın ayrı bir eğitim garantisi programına sahip olması ve özellikle genç işsizliği sorununun çeşitli paydaşlarla ortaklıklar ve iş birlikleri kurularak çözülmeye çalışılması önem taşımaktadır. Viyana'nın Mesleki Eğitim Garantisi, 15-21 yaş arası gençlere zorunlu eğitimleri sona erdikten sonra rehberlik ve danışmanlık hizmeti vererek iş gücüne dahil olmalarını kolaylaştırmaktadır. Bununla birlikte, program çerçevesinde işsizliğin önlenmesi amacıyla gerçekleştirilen eğitim, koçluk ve istihdam desteği gibi hizmet ve faaliyetlerin tüm şehirde yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.²⁶

Viyana Gençlik Koleji (Youth College)

Wien'i Başlat-Gençlik Koleji (Start Wien-the Youth College) 15-25 yaş arası gençlere yönelik bir eğitim girişimidir. Gençlik Koleji'nin hedef grubu, AB ülkeleri ve diğer ülkelerden gelen genç göçmenler ve genç yetişkinlerdir.

Şekil 14: Viyana Mesleki Eğitim Garantisi (Görsel, <https://engeniumstaffing.com/blog/files/de-grees-are-good-but-so-are-social-skills.html> web sitesinden alınmıştır.)

Gençlerin orta öğretim okullarına, mesleki eğitime veya kalıcı bir işe hazırlanmalarına yardımcı olan bu girişim kapsamında 200 kurs merkezi hizmete açılmıştır. Gençlik Koleji'nde sunulan kurslar, matematik, İngilizce, fen bilimleri gibi temel modülleri ve Almanca dil öğrenimi gibi özel modüller ile destek programlarını içermektedir. Ayrıca gençlerin akran tercüman sınıfları ve el sanatları atölyeleri gibi özel modüllere katılmaları da mümkündür. Ek programlar ise sosyal aktiviteleri ve iş danışmanlığını içermektedir.²⁷

²⁶ "The Austrian education system (VET and TVET)" BFI, <https://www.bfi.wien/ueber-uns/austrian-education-system/> [23.06.2021]

²⁷ "Youth College", City of Vienna, <https://www.wien.gv.at/english/social/integration/arriving/youth-college-migrants.html> [23.06.2021]

Sonuç ve Yerel Yönetimler için Politika Önerileri

Ne eğitimde ne de istihdamda yer alan genç nüfus toplumsal istikrarsızlık, uyum problemleri, suç oranlarının artması, sosyoekonomik zorluklar ve sosyal dışlanma gibi pek çok sorun açısından uzun vadede daha kırılgan ve yüksek risk içeren bir profile sahip olabilmektedir. Bu bağlamda hem ulusal ölçekli hem de yerel yönetimler tarafından gençlere yönelik geliştirilecek politikalar oldukça önem taşımaktadır.

Gençlere yönelik geliştirilecek politikalarda genç nüfusun heterojen bir grup olduğu bilinciyle gerçekleştirilecek eylemlere ihtiyaç vardır. NEET gençler arasında çoğunlukla genç anneler, uzun zamandır işsiz olan eğitilmiş gençler, kayıt dışı çalışanlar, göçmenler, dezavantajlı gruplar ve engelli gençler bulunmaktadır. Tüm bu genç nüfusun NEET olma hali farklı sebeplere bağlıdır ve çözüm için her grup üzerinden ayrı politikalar üretmek elzemdir.

Yerel yönetimlerin üreteceği politikaların gençler tarafından kolay ulaşılabilir olması önemlidir. Bu bağlamda düzenlenen odak grup görüşmeleri ve NEET gençlere yönelik hazırlanan projeleri ve uygulamaları inceleyen avrupa örnekleri araştırması ile yerel yönetimlerin NEET gençlere yönelik üretecekleri politikalar için bir rehber oluşturmak amaçlanmıştır. Bu rehber aracılığıyla İstanbul İstatistik Ofisi tarafından hazırlanan Mart 2021 İstanbul Ekonomi Bülteni'ne göre İstanbul'da sayıları 552 bine ulaştığı tespit edilen NEET gençler²⁸ başta olmak üzere, Türkiye genelinde NEET gençlere yönelik çözümler üretilmesi hedeflenmektedir.

- Gençlere yönelik geliştirilecek politika önerileri, **gençlerin heterojen bir grup olduğunun farkındalığıyla, her bölgenin ihtiyaçları ve aciliyetleri göz önünde bulundurularak yaş aralığı, cinsiyet, etnisite ve sosyoekonomik durumlar gibi hususlara dikkat edilerek tasarlanmalıdır.** Pek çok noktada genç insanların heterojen bir yapıda olduğu göz ardı edilmektedir. Dolayısıyla yerel yönetimlerin çok katmanlı, mahalle bazlı, cinsiyet farklılıklarını ve sınıfsal ayrımları göz önünde bulunduran araştırmalar yapılmasına öncülük etmesi gerekmektedir.
- NEET olma hali bir sonucu temsil etmektedir. **Sorunun çözümüyle birlikte, soruna neden olan durumların tespit edilmesi ve buna yönelik önleyici politikaların hayat geçirilmesi gerekmektedir.** Bu bağlamda yerel yönetimler cinsiyet, ekonomik durum, anadili ve kimlik, engellilik ve göçmenlik gibi hususları ve risk faktörlerini dikkate alarak NEET olmaya aday gençlere yönelik kapsayıcı politika ve hizmetler geliştirmelidir.
- Yerel yönetimler tarafından gençlere yönelik uygulanan birçok proje bulunmaktadır fakat bu projelerin ve hizmetlerin görünürlüğü konusunda sorunlar tespit edilmektedir. **İletişim kanalları çeşitlendirilerek gençlerin fırsatlara erişimini kolaylaştırmaya yönelik işbirlikleri gerçekleştirilmelidir.**
- Yerel yönetimler, gençlik alanında çalışan merkezler, sivil toplum kuruluşları ve platformlar ile daha fazla temas kurarak, **gençlere yönelik stratejik eylem planlarını sahada bu alanda çalışan uzmanlarla ortaklaşarak gerçekleştirmeli ve NEET**

gençlere yönelik çalışma yürütmek isteyen sivil toplum örgütlerine yönelik teşvik programları oluşturmalıdır.

- Yerel yönetimler tarafından gençlerin iş yaşamına kazandırılabilmesi ve kalifiye çalışanlar olabilmesi için kapasitelerini artıracak **eğitim programları düzenlenmelidir.**
- İş yaşamına kazandırılan ve kazandırılmaya çalışılan gençlerin süreç içerisinde yaşadıkları zorluklar karşısında yerel yönetimler tarafından desteklenmesi oldukça önemlidir. **Yerel yönetimler, çalışan gençlere yönelik bakım desteği, psikososyal destekler, sosyal yardımlar gibi destekleri içeren sistematik ve entegre politikalara öncelik vermelidir.** Özellikle konuya toplumsal cinsiyet eşitliği açısından bakıldığında **ev içi bakım emeğinin yüklendiği kadınlara yönelik politikalar üretilmeli** ve kadınların iş hayatından uzak kalmasının en önemli sebebi olan çocuk bakımı konusunda kreş desteği sağlanmalıdır.
- Yerel yönetimlerin hayata geçirdiği projeler arasında genç kadınlar özelinde genel olarak bakım yükü ile ilişkili iş kollarının yer aldığı görülmektedir. Bu iş kolları genç kadınların istihdamı için kısa vadede çözüm getirirse de uzun vadede toplumsal cinsiyet rollerini pekiştiren ve kısıtlayıcı bir durum yaratmaktadır. Bu bağlamda **genç kadınların istihdamında seçeneklerin çoğaltılması gerekmektedir.**
- Gençlerin liyakat konusundaki algısı, kurumlara ve siyasete olan güvenlerinin zedelenmesi, liyakat ve şeffaflık esasıyla yürütülen süreçlerin iletişim çalışmaları ile duyurulmasını daha önemli kılmaktadır. Bu noktada **yerel yönetimlerin gençleri dinlediğini göstermesi ve buna yönelik iletişim stratejisine önem vermesi gerekmektedir.**
- Yerel yönetimlerin gençlere yönelik çalışmalar yürüten ofisleri, **gençlerin ihtiyaçlarının hak temelli bir perspektifle ele alınmasına zemin hazırlayıp, gençlerin**

kendilerini ifade etmeleri ve katılımlarının güçlendirilmesi için alan açılması yönünde geliştirilmelidir. Gençlere yönelik faaliyet gösteren mahalle evleri gibi mekânların; **kapsayıcı ve katılımcı olarak dizayn edilmesi, gençlerin ihtiyaçlarına odaklanması, esnek bir sisteme sahip olması ve çok dilli çalışmalar** yürütmesi gerekmektedir. Ayrıca yerel yönetimlerin gençlere yönelik uygulamalarda yer alan tüm çalışanları gençlerle, özellikle dezavantajlı olanlarla çalışmaya yönelik kapasite geliştirme eğitimi alması gerekmektedir.

- Hizmetlere erişemeyen ya da nasıl erişmesi gerektiğini bilmeyen, dezavantajlı gençler için **mobil gençlik çalışmaları hayata geçirilmelidir.**
- Mahalle bazlı çalışmalara ağırlık verilerek; akran rehberliği/akran eğitimi çalışmalarının sayısının artırılması, mahalleden çıkma oranı düşük NEET genç kadınların erişebileceği modeller üretilmesi, temel eğitim süreçlerini erken evlilik nedeniyle tamamlamamış genç kadınlar için mahalle bazlı kurslar açıp çocuk bakım desteği vererek eğitime dönüş süreçlerinin desteklenmesi gerekmektedir.
- COVID-19 salgını ile başlayan süreçte dijital dönüşüm daha fazla ivme kazanmıştır. Yerel yönetimler tarafından **gençlere yönelik dijital yetkinliklerini destekleyici programlar düzenlenmelidir.**
- Yerel yönetimler tarafından uygulanan öğrenci indirimleri dışında **gençlere avantaj sağlayacak indirimlerin** yapılması ve gençlerin **uygun fiyatlarla hizmet alabileceği sosyal mekânların** açılması önemlidir. Gençlere sağlanacak **maddi desteklerin** de yerel yönetimlerin gündeminde yer alması gerekmektedir. Gençlerin iş arama süreçlerinde ücretsiz ulaşım kartı, iş mülakatları için kıyafet desteğinde bulunulması, ücretsiz KPSS kurslarının açılması, ihtiyacı olanlar için barınma imkanı sağlanması bu örnekler arasında sayılabilir.

Kaynakça

"İstatistiklerle Gençlik, 2020", Türkiye İstatistik Kurumu, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Youth-in-Statistics-2020-37242> [15.06.2021]

"Education at a Glance 2020: OECD Indicators", OECD, <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/bd3a6fb1-en/index.html?itemId=/content/component/bd3a6fb1-en> [15.06.2021]

"Young Persons Neither in Employment nor Education or Training (NEET)", Skills Panorama, <https://skills Panorama.cedefop.europa.eu/en/dashboard/young-persons-neither-employment-nor-education-or-training-neet?year=2019&country=EU#1>. [15.06.2021]

"Harnessing the Power of Youth: An Analysis of Youth Not-in-Employment, Education or Training (NEET) in Turkey and Policies and Civil Society Models that Promote Active Youth Engagement", Development Analytics, <https://www.developmentanalytics.org/harnessing-the-power-of-youth> [16.06.2021]

"15-19 Yaş Aralığındaki 1,3 Milyon Genç Ne Eğitimde Ne İstihdamda", BETAM, <https://betam.bahcesehir.edu.tr/wp-content/uploads/2019/05/ArastirmaNotu242.pdf> [17.06.2021]

"Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençler Araştırması", İstanbul İstatistik Ofisi, https://mediabox.ibb.gov.tr/api-file/wp-content/uploads/2021/04/ipa_Ne_Egitimde_Ne_Istihdamda_Olan_Gencler_Arastirmasi.pdf [17.06.2021]

"Türkiye'de Gençlerin İyi Olma Hali Araştırması Özet Bulgular 2020", Habitat Derneği, <https://habitatdernegi.org/wp-content/uploads/genclerin-iyi-olma-hali-arastirmasi-3-rapor-ozeti.pdf> [17.06.2021]

"Üniversite Mezunu Ev Gençleri Araştırması Raporu", İstanbul İstatistik Ofisi, <https://www.ipa.istanbul/yayinlar/indir/31> [17.06.2021]

John Copps, Sarah Keen, "Getting Back on Track: Helping Young People not in Education, Employment or Training in England", New Philanthropy Capital, https://www.thinknpc.org/wp-content/uploads/2018/07/Getting_back_on_track.pdf [17.06.2021]

Julie Nelson, Lisa O'Donnell, "Approaches to Supporting Young People Not in Education, Employment or Training: a Review", NFER Research Programme, <https://www.nfer.ac.uk/publications/rsrn01/rsrn01.pdf> [17.06.2021]

"Youth on the Move: An Initiative to Unleash the Potential of Young People to Achieve Smart, Sustainable and Inclusive Growth in the European Union", European Union, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/bfafd134-bf6d-4bc0-a047-fe158b211991> [17.06.2021]

"Plan de Fomento del Empleo Juvenil 2020-2023" Ajuntament Barcelona, <https://ajuntament.barcelona.cat/joves/es/canal/pla-de-foment-de-locupacio-juvenil-2020-2023> [18.06.2021]

"InfoJOVE", Ajuntament Barcelona, <https://ajuntament.barcelona.cat/joves/es/canal/informacio-jove> [19.06.2021]

"Escuela municipales de Segundas Oportunidades", Ajuntament Barcelona, <https://ajuntament.barcelona.cat/educacio/es/escuelas-de-segundas-oportunidades> [19.06.2021]

"Cap a un Nou Model d'FP", BCN Professional Training Foundation, <http://www.fundaciobcnfp.cat/index.php/ca/> [19.06.2021]

"Education Services - Not in Employment Education or Training (NEET) Prevention" Glasgow City Council, <https://www.glasgow.gov.uk/councillorsandcommittees/viewSelectedDocument.asp?c=P62AFQZLNTDXDXDN>. [19.06.2021]

"The Active Inclusion of Young People: Krakow" The EUROCITIES Network of Local Authority Observatories on Active Inclusion (EUROCITIES-NLAO) https://nws.eurocities.eu/MediaShell/media/krk_report.pdf [19.06.2021]

"The Mayor's European Social Fund (ESF) 2019-2023 Programme", Mayor of London, https://www.london.gov.uk/sites/default/files/round_3_targeted_neet_project_requirements__0.pdf [19.06.2021]

"HeadStart Action", London Youth, <https://londonyouth.org/what-we-do/youth-social-action/headstart-action/> [20.06.2021]

"Jongerenloket", Gemeente Rotherdam, <https://www.rotterdam.nl/werken-leren/jongerenloket/> [20.06.2021]

"PROTI un DARI!" Rigas Domes Labklajibas Departaments, <https://ld.riga.lv/lv/par-departamentu/projekti/aktualitates-projekta-proti-un-dari.html> [21.06.2021]

"Jobbtorg Stockholm för unga", Stockholm Stad, <https://socialtstod.stockholm/vagen-till-jobb/ung-och-arbetslos/jobbtorg-stockholm-for-unga/> [22.06.2021]

"The Austrian education system (VET and TVET)" BFI, <https://www.bfi.wien/ueber-uns/austrian-education-system/> [23.06.2021]

"Youth College", City of Vienna, <https://www.wien.gv.at/english/social/integration/arriving/youth-college-migrants.html> [23.06.2021]

"İstanbul Ekonomi Bülteni - İşgücü Piyasası, Mart 2021" İPA İstanbul İstatistik Ofisi, <https://istatistik.istanbul/bulten.html?id=117> [25.06.2021]

